62444/B

MEDICAL SOCIETY
OF LONDON

WELLCOME HISTORICAL MEDICAL LIBRARY

ACCESSION NUMBER

PRESS MARK

FORSTER, J.R.

Digitized by the Internet Archive
in 2019 with funding from
Wellcome Library

https://archive.org/details/b30519809

XVIII 3

LIBER SINGULARIS
DE
BYSSO ANTIQUORUM,
QUO,
EX ÆGYPTIA LINGUA, RES VESTIARIA ANTIQUORUM,
IMPRIMIS

In S. CODICE HEBRÆORUM occurrens, explicatur:

ADDITÆ AD CALCEM

MANTISSÆ ÆGYPTIACÆ V.

OMNIA CURA ET STUDIO

JOANNIS REINOLDI FORSTER, LL.D.
Societat. Regiæ Scient. ut & Antiqu. ap. Lond. Sodalis.

—— Ego cur acquirere pauca
Si poſſum, invidear? HORATIUS.

LONDINI,
Typis exſcripſerunt *Gul. Bowyer* & *J. Nichols*:
Proſtat apud B. WHITE, T. CADELL, & P. ELMSLEY.
MDCCLXXVI.

HONORABILI ET PLURIMUM REVERENDO

SHUTE BARRINGTON,

EPISCOPO LLANDAVIENSI, S. P. D.

JOANNES REINOLDUS FORSTER.

Ex quo primum Tibi, Vir Honorabilis et plurimum Reverende, innotui, tanta comitate me accepiſti; toties me conſilio, auctoritate, re adjuviſti; tantiſque me beneficiis devinxiſti, ut profecto ingratiſſimi animi notam merito incurrerem, ni heic loci idem publice declararem.

Hæc Tua benefacta quidem lubenter magna eſſe agnoſco; verum ea non minora ſunt, quod ea præſtiteris homini

 mini

mini extraneo, obſcuro, & umbratico ſtudiorum generi addicto. Majora hiſce, quod omnes Eruditi TE Amicis & Patronis ſuis accenſere queant, quos officiis proſequeris, conſiliis adjuvas & patrocinio TUO ſublevas. Maximum vero, quod omnia benefacta, inſigni TUA urbanitate & facilitate, mágis hominibus ſeſe probent; quodque TU omnia humanitatis officia, non operoſe, ſed veluti aliud agendo præſtes; & ita tamen accurate iis fungaris, acſi nulli alio quam huic muneri unquam vacaveris, & vitam in eo obeundo conſumſeris.

Hiſce virtutibus conſpicuum, (quibus pauciſſimi noſtri ævi Viri ſunt exornati) liceat mihi gratulari Reipublicæ TE talem Porcerem admotum, Eccleſiæ

vero

vero Præſulem. Liceat mihi porro gratulari omnibus bonis, & optimarum litterarum Studioſis, quod noſtra Britannia magnorum virorum feraciſſima, Te in tam merito faſtigio collocatum conſpiciat. Denique & mihimet ipſe gratulor, quod Te imprimis Patronum ſim nactus, & quod mihi haſce pagellas in publicum emittere paranti, permiſeris nomen Tuum præfigere.

Verum ſupereſt ut hiſce divinæ providentiæ & Tuæ comitatis, hu anitatiſque muneribus non deſit perpetuitas. Id unum igitur a Deo Ter O. M. votis precibuſque pie, ſancte, ferventerque expetimus, ut quam diutiſſime Reipublicæ, Eccleſiæ, amicis, clientibus & omnibus bonis ſerveris ſalvus & incolumis: id enim ex vitæ anteactæ

tenore conſtat, Te numquam nobis defuturum.

Hiſce publicis votis, id unicum privatum addam, ut NUMEN SUPREMUM iis, quibus me in hanc diem cumulavit benefactis annuat, & me indies magis dignum reddat Tuo Patrocinio, Tua humanitate, Tuo denique amore. Vale. Dabam Londini. Kalendis Februarii, Anni MDCCLXXVI.

PRÆ-

PRÆFATIO.

JAM plures elapſi ſunt anni, ex quo libellum, quem nunc publici juris facio, conſcripſi. Id potiſſimum feci ut ſtudia Linguæ Ægyptiacæ, quæ tunc temporis frigebant, magis Viris Eruditione & doctrina conſpicuis commendarem; utque oſtenderem aliquam equidem utilitatem ex hoc ſtudiorum genere, (quod plerique faſtidiunt) poſſe in litteras dimanare. Quam parce uſus ſim jure conjectandi, quilibet æquus lector dijudicare poterit. Mantiſſas ad calcem opuſculi de Byſſo adjeci, ne plagulæ vacuæ eſſent: nec me in eis jacto, verum conjecturas meras me propoſuiſſe, ſincere fateor; tales tamen, quæ forſan utiles poterint eſſe iis, qui vera quærunt. Si Viris conſummati Judicii, hæc opella non diſplicuerit, id mihi ſatis præmii eſſe pro hocce labore, credam; & ſi me comiter

rectiora

rectiora docuerint, bene actum eſſe mecum, reputabo: iis vero, qui maledictis inceſſere ſolent, quos a ſua ſententia alienos eſſe vident, ſi me quoque convitiis proſcindent, nil regeram; quia id alienum credo a Viri boni & eruditi moribus, & quia alia magis neceſſaria negotia prohibent in lites deſcendere. Si quæ Errata ab operis fuerint commiſſa ea B. L. excuſabis; & pauca, quæ ipſe detexi Sphalmata, corrigere non gravabere.

De

DE BYSSO ANTIQUORUM,

LIBER SINGULARIS.

I.

DE Byſſo antiquorum agere conſtitui, ſimul vero, ex antiqua Ægyptiorum lingua, vocibus quibuſdam Codicis Hebræi lucem affundere. Rem arduam, magnique laboris aggredior, nil enim inter res antiquas æque obſcurum; et ſi quid circa res haſce a viris doctiſſimis monitum videmus, id vel quaſi aliud agendo ſcripſere, neque ita ut major lux rebus antiquis accenderetur. Præterea diſſidia autorum circa res antiquas, omnem hanc materiam non

illuſtrarunt; ſed potius id effecerunt ut jam mihi dicendum ſit cum comico:

Feciſtis probe
*Incertior ſum multo, quam dudum**.

Hæc omnia rem multo reddunt difficiliorem, ideoque ſi eandem non omni luce clariorem reddere potero, id tamen imprimis annitar, ut obſervationes quaſdam haud vulgares, ut ſpero, judicio orbis eruditi ſubmittam. Antequam vero eas in medium proferam, ordinem, quo me id optime præſtiturum credo, paucis exponam. Erat mihi quidem in animo, omnes, quantum poſſem, doctorum virorum ſententias circa Byſſum colligere, & meam de eis ſententiam dicere; at ſunt mihi plurimæ rationes, quo minus id perficere queam; itaque omiſſa operoſa enumeratione ſententiarum; primum in nomen Byſſi & Goſſipii inquiram, & haſce a reliquis id generis mercibus ad rem veſtiariam apud antiquos adhibitis, diſtinguam; ideoque omnes hujus generis plantas ex mente botanicorum deſcribam; dein de prima origine & uſu

* Terent. Phorm. ii. 4, 19.

Byſſi

Byſſi differam, loca unde variæ ejus ſpecies allatæ fuerint paſſim indicabo: indeque diſpiciam an omnia Ægypti lina fuerint Byſſina & Xylina, ſimul & varias ex Byſſo & Goſſipio apud antiquos factas telas memorabo, ſic et veſtes pictas acu, coloribus, pigmentis. Partem etymologicam, qua voces Hebræi codicis ex lingua Ægypti explicare annitar, hinc inde operi interſpergam, ne nimium tædium lectori pariam.

II. Primum itaque ſit noſtrum negotium in originem nominis Byſſi inquirere. *Byſſus* eſt vox, quam Romani primum a Græcis, latius propagato imperio, una cum re ipſa accepere. *Heſychius*, *Suidas*, & autor *Etymologici*, Byſſum de colore purpureo intelligunt. *Heſychius* enim ait Βυσσον eſſe *χρωμα αντι της υσγης παραλαμβανομενον*: idem Βυσσινα exponit *πορφυρα*. *Suidas* itidem ait Βυσσον eſſe *βαφην εκ πορφυρας*; & Βυσσινον, *τῳ* Βυσσῳ *βεβαμμενον*. Etymologicon magnum ex editione Sylburgii habet Βυσσος *ειδος βοτανης*. *εξ ου τα απ' αυτης βαπτομενα ιματια*, Βυσσινα *λεγονται*. Sed certe falluntur: id probabile

 videtur,

videtur, temporibus quo Heſychius, Suidas, & auctor Etymologici vixere, Byſſum pro colore uſurpatam fuiſſe. Rectius illi, qui de genere lini intelligunt. Jam vidimus Etymologici autorem Byſſum vocare ειδος βοἰανης. Philoſtratus de vitâ Apollonii, lib. ii. c. 20. pag. 70. την δε Βυσσον φυεσθαι δενδρου φασιν. Euſtathius in παρεκβολαις ad Dionyſ. Perieget. verſ. 754. ſequentibus, hæc inter alia meminit; Φασι δε και την Βυσσον απο βοἰανης συναγεσθαι. Iſidorus Originum, l. xix. c. 27. *Byſſum genus eſt quoddam lini, nimium candidi & molliſſimi.* Idem Commentar. in Exod. c. xlviii. *Byſſus enim linum eſt candidum,* & Originum, l. xix. c. 22. *Byſſina candida, confecta ex quodam genere lini groſſioris. Sunt et qui genus quoddam lini Byſſum eſſe exiſtiment.* Quem locum in mendo cubare ſuſpicor, & legere mallem: *Sunt & qui genus quoddam* LANÆ *Byſſum eſſe exiſtimant.* Iſidorus enim jam obſervaverat Byſſum eſſe confectam ex quoddam genere lini; hæc præterea correctio fit magis probabilis, ſi conſideres verba Julii Pollucis Onomaſtici, lib. vii. c. 17. Και μεν και τα Βυσσινα, και ἡ Βυσσος, λινου τι ειδος

παρ'

παρ' Ινδοις. ηδη δε και παρ' Αιγυπτιοις απο ξυλου τι εριον γιγνεται· Hæc quidem ſatis ſuperque probant, Byſſum non eſſe purpuram, ſed genus *lini*, quod teſte Polluce, ut vidimus, in India primum, poſtmodum & in Ægypto habebatur. At Plinius *Byſſum*, lib. xix. c. 1. *quoque circa Elim in Achaia genitam* affirmat: hæc ſolus Plinius habet. Hieronymus Comment. in Ezek. c. xxvii. dicit: *Byſſus in Ægypto quam maxime naſcitur*: ſic & Judæorum doctores שֵׁשׁ quod *oi* LXX ſemper per Βυσσος reddiderunt, nunquam aliter niſi per *linum*, & quidem *Ægyptium* exponunt. Aben Eſra in Exod. SHESH *idem eſt quod* BAD, *ſpecies quædam lini, quod naſcitur in Ægypto tantum.* Abarbanel ad Exod. xxv. SHESH *eſt linum Ægyptiacum, quod eſt præſtantiſſimum omnis generis lini*; id forte ex Jarchio, qui ad eundem locum ſic habet; SHESH *eſt* BAD, *ſive linum, ſpecies quædam lini: Reperitur autem in Ægypto tantum*; idem Jarchius, alio loco explicat SHESH per בוץ BYSSUM; i. e. *linum ex provincia Peluſiaca*; ſic & Bartenora in ſuis Gloſſis: *Peluſiacum eſt Byſſus tenuis & elegans,*

quæ adfertur ex terra Ramſes, unde luculenter patet, Byſſum fuiſſe lini genus in India & Ægypto natum. Arrianus in Indicis, p. 179, edit. H. Steph. magis diſerte hoc lini genus explicat, dicens: Εσθητι δε Ινδοι λινεῃ χρεονται, καταπερ λεγεται Νεαρχος· λινου του απο των δενδρεων. Byſſus itaque genus lini arborei, cujus Plinius l. c. meminit. *Superior pars Ægypti in Arabiam vergens gignit fruticem, quem aliqui Goſſipion vocant, plures Xylon, & ideo lana inde facta Xylina.* His conſona Tertullianus habet in libro de Pallio, ubi ſic diſputat: *quoniam & arbuſta veſtiunt.* Hæc omnia, ſi cum verbis Philoſtrati ſupra allatis comparaveris, reperies, Byſſum eſſe linum ex arboribus, ſive fruticibus, in India & Ægypto decerptum; de qua re Herodotus agit, lib. iii. c. 106. τα δε δενδρεα τα αγρια αυτοθι φερει καρπον ειριον καλλονῃ τε προφεροντα, και αρετῃ τῃ απο των οιων· και εσθητι οἱ Ινδοι απο τουτων των δενδρεων χρεονται. et capite 47. meminit thoracis, quem Amaſis rex Lacedæmoniis miſit, & quem Samii interceperant, κεκοσμημενον δε χρυσῳ και ειριοισι απο ξυλου. Jam hancce arboream lanam nil aliud niſi

Philoſtrati Byſſum in arboribus creſcentem eſſe facile apparet. Mela, lib. iii. c. 8. de India dicit: *Tam pinguis alicubi & tam feracis ſoli, ut in ea mella frondibus defluant, lanas ſilvæ ferant*, & paucis interjectis, *Lino alii veſtiuntur aut lanis quas diximus.* Sic et jam olim Cteſias de hiſce lanis egerat, ut ex Servio in illud Virgilii,

Et circum textum croceo velamen Acantho,

apparet; ſic enim habet: *Cteſias ait in India eſſe arbores quæ lanam ferant.* Strabo, l. xv. Εκ δε της αυτης αιτιας, ενιοις (ſcilicet δενδροις) και επανθειν εριον, refert de India ex Nearcho. Arrianus in Periplo, pag. 36. in Geogr. minor. Hudſoni. παρακειται εν αυτῃ πολις μεσογειος μεγιστη λεγομενη Θινα, αφης το τε εριον, και το οθονιον το σηρικον——φερεται: Hæc Thina terminus navigationis antiquorum, uti videtur, fuit Cambodia urbs, in cujus vicinia ſunt ruinæ antiquæ cujuſdam urbis, quam Thinam ſuſpicor, cum docto imprimis viro Caverhillio, cujus erudita commentatio de termino orbis veteribus cogniti, verſus Orientem, ante aliquot annos in ſocietatis regiæ publico conſeſſu lecta & nunc publici juris facta fuit

Theophraſtus hiſtoriæ Plantarum, l. iv. c. 9. de Tylo inſula Sinus Arabici vel potius Perſici, refert: Φερειν δε την νησον και τα δενδρα, και τα εριοφορα πολλα. Dein pluribus interjectis addit: γινεται δε τουτο και εν Ινδοις, ὥσπερ ελεχθη και εν Αραβια. De eadem certe lana quoque intelligendus Ulpianus leg. ſi cui lana legetur § de legatis iii. *Lana legata, etiam leporinam lanam & anſerinam & caprinam credo contineri: & de lino quam Græci* εριοξυλον, *hoc eſt ligneam lanam, appellant.* Pollux, l. c. de Byſſo diſerte docet, eandem eſſe factam partim ex lana arborea; at totum hunc Pollucis locum infra exhibere animus eſt. Hinc jam ponderatis omnibus rationibus, apparet; Byſſum eſſe genus lini, quod in Arboribus, fruticetis, & plantis provenit, in India, Arabia, & Ægypto; hujuſce plantæ lanuginem a quibuſdam *lanam*, ab aliis εριοξυλον *ligneam lanam*, a *nonnullis* barbara voce *Goſſipion*, a plurimis denique ξυλον appellatam fuiſſe; Ebræorum denique שש *Sheſh* eſſe hancce *Byſſum*, eamque alio nomine בֻּץ vel בוץ appellari, præſertim poſtquam Judæi cum Chaldæis

& Perſis

& Perſis commercia jungere didiciſſent, victi ſcilicet & parere iiſdem ut dominis coacti; nunquam enim ante hæc tempora in Sacro Codice occurrit, vox בֻּץ vel בּוּץ ſemper enim a Joſephi Patriarchæ ad Salomonis ætatem voce שֵׁשׁ utebantur. Hæ rationes plures induxere, uti Byſſum vocem, non origine Græcam, ſed orientalem crediderint, et quidem uti Relandus Diſſert. Miſcell. Diſſ. vi. de veteri lingua Indica, parte I. p. 212 & 213. obſervat, *eſt Perſicum & Arabicum* بز *Baz, linum.* Mihi hæc minus arrident; quia certe *Byſſus* ſive *Sheſh* primum in Ægypto in veſtium uſum ceſſit: ſequioribus vero demum temporibus ex India & inſulis maris Indici ad Perſas, eorumque in Aſiæ dominatu deceſſores Babylonios, Medos, Aſſyrios, allata fuit: ideoque vocis originem potius ad Ægyptiorum linguam referendam cenſeo; cum Hebræi & Græci certe cum Ægyptiis commercia ab omni ætate habuiſſe videantur; quod nemo ſanus negabit, cui ſacri codicis hiſtoria, reſque Græcæ, a Cecropis, Danai, Cadmi, imo & Inachi temporibus perſpectæ ſunt; Homerus

certe

certe in Odyſſea id nobis demonſtravit, ipſi jam Ægyptum probe notam fuiſſe. India vero & res Indicæ, imo & Perſicæ, ante Cyri res in Lydia geſtas, Herodoti tempora & Cteſiæ ætatem, prorſus Græcis ignotæ fuere: qua re ſatis ſuperque probatum eſſe puto, Græcos Byſſum & nomen cum ipſa re ab Ægyptiis accepiſſe; ſi itaque quædam ratio hujus nominis ex Ægyptiæ linguæ λειψανοις reddi poteſt, id recte riteque factum videri.

II. Sed video Byſſum ſæpius cum *lino*, imo cum *ſerico* & *bombycinis* confundi; ideo id imprimis oſtendam, quid quævis harum mercium apud antiquos fuerit. Si inſpexeris veteres quid ſit Sindon, aiunt *Sindon, tunica lintea:* ſic Gloſſarium Vetus, & Iſidorus Origen. lib. xix. c. 25. *Anaboladium amictorium lineum fœminarum, quo humeri operiuntur, quod Græci & Latini Sindonem appellant.* Pollux lib. vii. c. 16. Περι λινων εσθητων. hæc habet: Σινδων, εστιν Αιγυπτια μεν, περιβολαιον δ᾽αν ειη, το νυν δικροσσον καλȣμενον. Itaque non dubium Sindona ex lino factam, non ex lana: at alia quæſtio manet, an ex lino vel ex lino Xylino.

Xylino. Apud Arrianum enim in Periplo maris Rubri, Sindones enumerantur inter merces ex India allatas; in India vero linum non erat: nec quidem noſtra ætate linum reperitur in India, quod jam Oſbeckius in Itinerario oſtendit, p. 383. vol. i. edit. Anglicæ; ſed omne linum importabatur in Indiam ex Ægypto, non in telis, ſed jam in veſtes paratas, ſciſſum & ſutum. Quod imprimis certum eſt de Μουζα Arabiæ Felicis portu, quo Ægyptii οθονιον inferebant. Ægyptus regio lini feraciſſima, adeo ut Romanis & Græcis, imo & Syriæ lina Ægyptia ſufficirent, certe non egebat lino; itaque Sindones & othonia, vel lintea ex India petita, nonniſi Goſſypina ſeu Xylina fuere. Mela quidem l. c. ait: *Lino veſtiuntur Indi aut Lanis quas diximus*, ſed fallitur; deceptus, uti jam a Salmaſio obſervatum eſt in Solinum, a Græco autore unde accepit ſua, ſcribente, Ινδοι εριῳ χρωνται η λινῳ; id eſt, illis lanis veſtiuntur quæ linum erant, ſcilicet *xylinis*. Hinc jam patet, linum quidem a Byſſo prorſus fuiſſe diſtinctum; et ſi alicubi mentio facta eſt lini Ægyptii, cujus Plinius plures enumerat

enumerat ſpecies, certe linum commune intelligendum; at ſi linum memoratur ex India ſeu Sindones & othonia Indica, certe nonniſi Xylina hæc lintea eſſe poſſunt.

IV. Circa Bombycina ſi non tantus apud veteres diſſenſus, certe adeo obſcura ejus mentio facta, ut maxima difficultas ſit eruendi quid per bombycem intelligatur. Antiquiſſimus forte auctorum eſt Ariſtoteles, qui ejus mentionem injicit, Hiſt. Animal. l. v. c. 19. Εκ δε τινος σκωληκος μεγαλου, ὃς εχει οιον κερατα· και διαφερει των αλλων, γινεται δε πρωτον μεν, μεταβαλοντος τυ σκωληκος, καμπη, επειτα βομβυλιος, εκ δε τυτυ νεκυδαλος· εν εξ δε μησι μεταβαλλαι ταυτας τας μορφας πασας εκ δε τυτυ τυ ζωυ, και τα βομβυκια αναλυυσι των γυναικων τινες αναπηνιζομεναι, καπειτα υφαινυσι. Πρωτη δε λεγεται υφαιναι εν Κω Παμφυλη Λατωυ θυγατηρ. Plinius hunc locum certe ob oculos habuit, cum lib. xi. c. 22. *de Bombycibus & bombylio & necydalo & quis primus bombycinam veſtem invenerit*, ſequentia ſcribit: *Quartum inter hæc genus bombycum in Aſſyria proveniens, majus quam ſupra dicta. Nidos luto fingunt, ſalis ſpecie, applicatos lapidi, tanta duritia,*

duritia, ut ſpiculis perforari vix poſſint. In iis ceras largius quam apes faciunt, deinde majorem vermiculum. Et alia horum origo e grandiore vermiculo, gemina protendente ſui generis cornua. Primum eruca fit deinde quod vocatur Bombylius, ex eo necydalus, ex hoc in ſex menſibus bombyx. Telas araneorum modo texunt ad veſtem luxumque fœminarum, quæ bombycina appellatur. Prima eas redordiri, rurſusque texere invenit in Ceo mulier Pamphila Latoi filia, non fraudanda gloria excogitatæ rationis ut denudet fœminas veſtis. Hæc ad verbum fere ſunt Ariſtotelis: at capite ſequenti *de bombyce Coa* agit: *Bombycas & in Co inſula naſci tradunt; Cupreſſi, terebinthi, fraxini, quercus florem imbribus decuſſum, terræ halitu animante. Fieri autem primo papiliones parvos nudoſque mox frigorum impatientia villis inhorreſcere, & adverſum hyemem tunicas ſibi inſtaurare denſas, pedum aſperitate radentes foliorum lanuginem vellere. Hanc ab his cogi unguium carminatione, mox trahi inter ramos, tenuari ceu pectine. Poſtea apprehenſam corpore involvi nido volubili. Tum ab homine tolli, fictilibuſque vaſis tepore & ſur-*

ſurſurum eſca nutriri: atque ita ſubnaſci ſui generis plumas, quibus veſtitos ad alia penſa dimitti. Quæ vero cœpta ſint lanificia humore lenteſcere, mox in fila tenuari junceo fuſo. Nec puduit has veſtes uſurpare etiam viros, levitatem propter æſtivam. In tantum a lorica gerenda diſcere mores, ut oneri ſit etiam veſtis. Aſſyria tamen bombyce adhuc fœminis cedimus. Iſidoris Originum, l. xii. c. 5. ſic de Bombyce agit: *Bombyx frondium vermis, ex cujus textura bombycinum conficitur. Appellatur autem hoc nomine ab eo quod evacuetur dum fila generat et aër ſolus in eo remanet.* deinde lib. xiv. c. 6. *Coos inſula adjacens provinciæ Atticæ, in qua Hippocrates medicus natus eſt, quæ, ut Varro teſtis eſt, arte lanificii prima in ornamento fœminarum inclaruit.* lib. xix. c. 22. *Bombycina* (veſtis ſcilicet) *eſt a bombyce vermiculo, qui longiſſima ex ſe fila generat, quorum textura bombycinum dicitur, conficiturque in inſula Coo.* Etſi hæc autorem ſapiant parum eruditum, utpote qui Ceam Atticæ vicinam inſulam, cum Co Hippocratis medicorum principis patria confundit, tamen ſatis ſuperque probant, Iſidorum ſua ex

Varrone,

Varrone, doctiſſimo ſui ævi viro, hauſiſſe. Omnibus hiſce teſtimoniis veterum penſitatis, hinc quam planiſſime apparet, duas bombyces a Plinio memorari, Aſſyriam de qua & Ariſtoteles jam egerat, quæ mihi aliud eſt niſi ſericum quod nunc noſtrates ex Sinis, India, Perſis & Turcarum regionibus, Italia & Gallia petunt. Sunt quidem tam in Ariſtotelis quam in Plinii verbis quædam, quæ minus in bombyces ſericas quadrant, at ea ſatius condonanda ſcriptoribus, qui nunquam ipſimet oculis ſuis hoſce viderant vermes. Deinde *Aſſyria bombyx* Plinio dicitur, ac ſi in Aſſyria hoſce vermes reperires tempore Ariſtotelis vel Plinii; quum potius & recentioribus temporibus, ætate Juſtiniani Imperatoris, nondum in Perſia & Aſſyria haberentur, ſed ex Seribus & India commercio peterentur bombycinæ telæ. Denique ſunt mihi rationes dubitandi, an unquam holoſericas telas Romanorum tempore habuerint antiqui: quid enim opus fuiſſet *telas redordiri & rurſus texere*, ſi holoſericæ telæ ad Græcos Romanoſque tempore Ariſtotelis & Plinii allatæ fuiſſent: ſuſpicor itaque

omnes

omnes veſtes bombycinas ex oriente allatas fuiſſe *ſubſericas*, ex bombyce ſerica & xylino factas & quidem vel tantum ſtriatas; vel etiam ſtamine ex una, & trama ex altera materia facta. Altera *bombyx* erat *Coa*, facta ex telis parvorum papilionum piloſorum, qua viri fœminæque propter levitatem æſtivam promiſcue utebantur. *Aſſyria enim bombyce* pretioſiore, ſolis fœminis Plinii ætate, ceſſere viri. Nomen bombycis, Græcæ originis, a bombylio animalculo, quod bombum edere volatu ſolebat; & quidem, ut ſuſpicor, a *Coa bombyce* tranſlatum, ob ſimilitudinem quandam, ad Aſſyriam. Ex Coa bombyce fiebant *veſtes Coæ* tenuiſſimæ, & quarum meminit Horatius,

———Cois tibi pæne videre eſt
Ut nudam.

& Tibullus 2 Eleg. vi. 35.

Huic ſint & tenues veſtes, quas fœmina Coa
Texuit, auratas diſpoſuitque vias.

Lucretio *malidenſia Coa* appellantur. At *bombyx Aſſyria* vel *ſerica* non raro & *Medica* appellata

appellata fuit a Græcis, teſte præſertim Procopio, lib. i. Perſicorum, *αυτη δε εστιν ἡ μεταξα εξ ης ειωθασι την εσθητα εργαζεσθαι, ην παλαι μεν Ἑλληνες Μεδικην, τανυν δε σηρικην ονομαζουσι.* A Coa, ut ſuſpicor, bombyce, omne poſtmodum molle, lanuginoſum *bombyx* & *bombycium* appellatum, ſic apud Plinium, l. xvi. c. 36. ſunt: *Bombyciæ arundines,* & lib. xix. c. 1. fructum Goſſypii memorat, *cujus ex interiore bombyce lanugo netur,* ſic Dioſcorides lib. iii. c. 18. mentionem injicit Acanthii, ex cujus lanugine *συλλεγόμενου και υφαινομενου βαμβακοειδης εσθητας γενεσθαι φασι*: unde factum, ut poſtmodum ſequioribus temporibus Goſſypium ab Italis vocaretur *bombagia* & *bombazo*. Jam igitur hinc apparet, *bombycem Aſſyriam*, quam Propertius, II. iii. 15. *Arabium bombycem* appellat:

Nec ſi qua Arabio lucet bombyce puella.

fuiſſe id quod nunc ſericum vocamus; de quo et Martialem credo ceciniſſe, l. viii. ep. 68.

Femineum lucet ſic per bombycina corpus.

Bombycem vero Coam, nema alterius vermiculi, & a priori prorſus diverſi; tandem denique *Byſſum* cum bombyce Aſſyria & Coa nil commune habuiſſe.

V. Jam nunc de Serico pluribus diſſerendum erit. Quod ut recte fiat, de ſitu Sericæ prius acturi ſumus, deque origine hujus nominis, nam id certiſſimum eſt, *Sericum* textilis eſſe quoddam genus, ſic appellatum, quod a *Seris* incolis Sericæ peteretur commercio. Plinius, lib. vi. c. 22. Sic Sericæ ſitum deſcribit. *Ultra montes Emodos, Seras quoque ab ipſis aſpici, notos etiam commercio; patrem Rachiæ commeaſſe eo; advenis ſibi Seras occurſare. Ipſos vero excedere hominum magnitudinem, rutilis comis, cæruleis oculis, oris ſono truci, nullo commercio linguæ.* Et ante hæc c. 20. *Primum eorum* (Serum) *naſcitur flumen Pſitares, proximum Cambari: tertium Lanos, a quo promontorium Chryſe, ſinus Cyrnaba, flumen Atianas, ſinus & gens hominum Attacorum apricis ab omni noxio afflatu ſecluſa collibus, eadem qua Hyperborei degunt, temperie: ab Attacoris gentes*

Phruri

Phruri & Tochari, & jam Indorum Caſiri, (forte *Caſpiri*) *introrſus ad Scythas verſi, humanis corporibus veſcuntur.* Ammianus Marcellinus, l. xxiii. c. 6. inter provincias Perſicas recenſet, *Bactrianos, Sogdianos, Sacas Scythas ultra Emodon montem, Sericam, Paropaniſadas.* Propertius, lib. iv. et 3. 7. Bactras et Seras appellat: *Parthicæ telluris alumnos,* & apud Geographum Ravennatem jungitur: *India, Serica, Bactrianis.* Strabo habet: Και δη, και μεχρι Συρων και φαυνων εξετειναν την αρχην: pro quo recte legit Vaillant de Regno Arſacidarum μεχρι Σηρων και Φρυνων. ε. τ. α. nam Tocharis ſemper ut vicini juncti *Phryni* vel *Phruri & Seres.* Sic apud Dionyſ. Periegetem inter accolas Jaxartæ fluminis enarrantur Sacæ ver. 752.

> Και Τοχαροι, Φρουροι τε, και εθνεα βαρβαρα Σηρων.

Euſtathius in Parecbolais ad hunc locum ait, τινες δε Φρυνοι γραφουσιν. De his noſtris Seris Auctor Peripli Maris Erythræi loquens: τω μεν σωματι κολοβοι και σφοδροι, πλατυπροσωποι, σιμοι, εις τελος δε αυτους

C 2 λεγεσθαι

λεγεσθαι Βησατας. Omnibus hiſce ponderatis, id apparet *Seras* fuiſſe gentem non adeo remotam a *Bactris*; utpote vicinam *Tocharis*, qui ſedem habuere circa *Anderabam* & *Talcam* urbes, ad ſuperiora Jaxartis fluminis vel, ut nunc vocatur, *Sir Daria*, hæc enim regio Abulfedæ, Naſir-Etuſæo & Ulugbegho in tabulis vocatur *Tokareſtan*: deinde ſita ultra *montes Emodos*, vel juga illius montis qui & ſæpius *Imaus* appellatur, & nunc eodem nomine *Mus Tag* cognitus gentibus harum regionum, ſervato in noſtram ætatem nomine. *Attacori* gens vicina *Seris*; nil aliud niſi *Utuguri*, Hunnica gens; quæ uti ex Deguigneſii ſcriptis patet, a Sinis, Græcis, Romanis & Arabicis ſcriptoribus, ad Orientem maris Caſpici collocabatur; & quidem, circa Plinii tempora, teſtibus Sinarum Scriptoribus, quædam gentes corporis Hunnici, ſedes occupaverant circa *Kaſhgar* & *Akſou* in regione quæ nunc *Bukharia minor* vocatur; hi & *Hunni albi* & *Euthalitæ* ſunt appellati, teſte Procopio, & fuere multo civiliores Hunnis Septentrionalibus, urbeſque incoluere, contra quam reliqui Hunni ſoliti ſunt facere.

facere. Præterea *Seres* erant vicini *Indicæ* & *Caſiris* vel *Caſpiris*, i. e. iis quos nunc vocamus incolas regni *Caſhmir*; nam Seres cum Indis commercia habebant. Itaque certe regiones occupabant quas parvum Tibet & Bukhariam minorem hodie vocant. Sunt in hiſce regionibus, diverſi ab Uſbeckis, qui hæc deprædantur magis, quam occupant loca, indigenæ Bukhari, quos *Særi* appellant: reliquiæ certe gentis *Sericæ*. Sed nunc jam de Origine nominis *Ser* paucis diſputabimus. Moris eſt fuitque ab omni ævo inter gentes Orientis & interiorum Aſiæ regionum, tribus varias populorum diſtinguere nominibus a coloribus variis deſumtis: ſic *albi Hunni*, ſic *alba Ruſſia*, & ipſe Ruſſorum dominus ſemper a Khalmyccis nomen *albi Tſari*, i. e. regis accepit: A Ruſſis Khalmycci, imprimis ii, qui olim in interiore Aſia ad Occaſum fluminis Irtiſh degebant, ſemper vocati ſunt *nigri Khalmycci*, at Telengutæ gens originis quondam Taricæ *alborum Khalmyccorum* nomen apud Ruſſos gerit. At princeps populus ſemper *aureæ tribus* nomen geſſit; ſic poſteri Batu

Khani ad Volgam flumen in Ruſſia degentes cum ſua tribu *Zolotaya Horda*, i. e. *aurea tribus* a Ruſſis ſunt appellati; Tatari ſuum habuere *Altun Khanum* quod lingua Mogolica *Aureum Khanum* denotat; Sinenſes ſeipſos *Kin* vocarunt, i. e. *Aureum imperium*; *Ser* lingua Tibetana *aurum* ſignificat *; igitur *Seres* ſunt gens, quam Tibetani vicini Indiæ populi tum temporis dominam harum regionum agnovere: & ut eloquar quod ſentiam, Hunnos ipſos fuiſſe ſuſpicor *Seras* hoſce, a Tibetanis Indiæ vicinis ſic appellatos: nam ſi modo reſpicere velis quales nobis deſcribantur ab Ammiano Marcellino † & a Jornande Attilas & Hunni, cap. xxiv. *Nam & quos bello forſitan minime ſuperabant, vultus ſui terrore nimium pavorem ingerentes terribilitate fugabant, eo quod erat eis ſpecies pavenda nigredine, ſed velut quædam, (ſi dici fas eſt) deformis offa, non facies; habenſque magis puncta quam lumina.... Maribus ferro genas ſecant, ut*

* Vide Fr. Auguſtin. Ant. Georgii Alphabet. Tibetanum Romæ 1762. p. 654. Forte et regio Indiæ non raro appellata *Serinda* inde nomen traxit, quod eſſet *India aurea*.

† Amm. Marcell. lib. xxxi. c. 2.

antequam

antequam lactis nutrimenta percipiant, vulneris cogantur ſubire tolerantiam; hinc imberbes ſeneſcunt & ſine venuſtate ephebi ſunt; quia facies ferro ſulcata, tempeſtivam pilorum gratiam per cicatrices abſumit. Exigui quidem forma, ſed arguti, motibus expediti, & ad equitandum promtiſſimi: ſcapulis, latis, & ad arcus ſagittasque parati: firmis cervicibus & in ſuperbia ſemper erecti. Jornandes Rer. Get. c. 35. *Forma brevis, lato pectore, capite grandiori, minutis oculis, rarus barba, canis aſperſus, ſimo naſo, teter colore, originis ſuæ ſigna reſtituens.* Caput ipſis nil niſi difformis moles, parvi oculi, nares depreſſæ & pene eliſæ, malæ imberbes; opimæ cervices, carnem inter femora ſua & equorum terga ſubſertam fotu calefaciunt brevi, & ſic ſatis commodam eſui credunt. Quis non hic, Seras agnoverit apud Autorem Peripli maris Erythræi τῷ μεν σωματι κολοϐοι και σφοδροι, πλατυπροσωποι, σιμοι. κ. τ. λ. & tales Mogoli & Khalmycci, Hunnorum poſteri, in noſtram uſque ætatem ſunt. Deinde *Seres* vicini erant *Utuguris* ſeu *Attacoris* genti certe Hunnicæ; & quæ cum Seris ejuſdem corporis

gens erat, verum diverſæ tribus. Denique obſervandum eſt etiam id quod Plinius, lib. xxxiv. c. 41. meminit: *Ex omnibus autem generibus palma Serico ferro eſt. Seris hoc cum veſtibus pellibuſque mittunt.* Arrianus in periplo maris Erythræi, p. 22, mentionem faciens mercium ex regione circa Sindum exportatarum, meminit & *σηρικα δερματα και οθονιον και νημα σηρικον και Ινδικον μελαν.* Quænam alia hic regio ferri boni adeo ferax intelligi poteſt, niſi eadem ex qua poſtmodum Mogoli exiêre? nempe *Ergana-kon*, circa ſuperiora Yaiki fluminis, ubi nunc plurima metalla ferri longe optimi & integer mons Magnetis obvius eſt? Hinc et factum ut apud Mungalos & Tſingis-Khani, poſteros, feſtum inſtitutum fuerit annuum, quo ferrum candens cudebatur: in memoriam forte quod ferri uſum & metalla didiciſſent, qua re, arma ſibi parare docti fuere; ſunt etiam Tatari ad flumina Condoma & Mraſa, quæ Tomo flumini juncta, tandem Irtiſhum influunt, qui ob artem ferri cudendi ejuſque metalla, a Ruſſis *Kuſnetſi*, *i. e.* fabri ferrarii, ſunt appellati; ſed hac tantum obiter dicta ſunto, quia ſerioris ſunt

ævi.

ævi. Hæc eadem regio & magni pretii, muſtelarum Zybellinarum pelles aliaſque præterea præbet, quæ ſemper magni ſunt habitæ; ſed anne hæ regiones Serici bombycini fuerint feraces? dubito: & quidem eo magis, quia idem Arrianus, p. 36, inter merces ex Thina Barygazam per Baracuram (non ut male editus Arrianus habet δια Βακτρων ſed potius δια Βαρακουρων) pedeſtri itinere delatas recenſet: Αφ ης το τε Εριον, και το οθονιον το σερικον εις την Βαρυγαζαν δια Βαρακȣρων πεζη φερεται. En lanas & lintea Serica! Quid hæc, non niſi xylina? Nil enim *Lana Serica* cum ipſo bombycino Serico commune habet. Hæc omnia ſatis ſuperque evincunt; *Seras* fuiſſe *Hunnos* tum temporis in regionibus circa *Kaſhgar* & *Akſou* & uſque ad *Irtyſh* & *Jayk* flumina, imo & ad Indiam & Perſiæ vicinos *Tocharos* late imperitantes, & qui hanc ob rem ferrum optimum, pelles pretioſas & lanas xylinas cum telis xylinis magna in copia apud ſe habebant: nam & nunc in Bukharia tantus xylini proventus eſt ut mercatores merces omnes, cujuſcunque generis, non niſi xylinarum telarum pretio emant & vendant, & iis

monetæ

monetæ loco utentur, in negotiis peragendis, pretioque rerum ſtatuendo. Ii idem Hunni naſis erant ſimis, faciebus latis, uti Seres, & *Aureæ* tunc *tribus* locum tenebant, quod & *Serum* nomen denotat. Neque mihi ullum dubium eſt, Sericum xylinum fuiſſe: nam εριον σερικον *lanam* denotat; et quod magis rem hancce probat, unanimis eſt omnium antiquitatis ſcriptorum conſenſus, de lana velleribuſque Sericis. Sic Virgilius, L. II. Georgic: ver. 120.

Quid nemora Aethiopum molli canentia lana?
Velleraque ut foliis depectant tenuia Seres?

Et,

Ignoti facie ſed noti vellere Seres.

Sic & Plinius l. vi. c. 20. *Primi ſunt hominum qui noſcuntur Seres, lanicio ſilvarum nobiles, perfuſam aqua depectentes frondium canitiem, unde geminus fœminis noſtris labor redordiendi fila, rurſumque texendi: Tam multiplici opere, tam longinquo orbe petitur, ut in publico matrona tranſluceat.* Solinus, c. 50. p. 55. *Sic in tractu ejus oræ quæ ſpectat æſtivum orientem ultra inhumanos ſitus primos hominum Seres cognoſcimus, qui aquarum*

aquarum aſpergine inundatis frondibus vellera arborum adminiculo depectunt liquoris, & lanuginis teneram ſubtilitatem humore domant ad obſequium. Hoc illud eſt Sericum, in uſum publicum damno ſeveritatis admiſſum, et quo oſtendere potius corpora quam veſtire primo fœminis, nunc etiam viris luxuriæ perſuaſit libido. Planiſſime apparet *lanam arboream*, non bombycum telas intelligi, præſertim ſi Dionyſium Periegetem de Seris conſulamus ver. 754 *ſeq.* dicentem,

Αιολα δε ξαινοντες ερημης ανθεα γαιης,
Ειματα τευχουσιν πολυδαιδαλα, τιμηεντα,
Ειδομενα χροιη λειμωνιδος ανθεσι ποιης.
Κεινοις ουτι κεν εργον αραχναων εριστειεν.

Quis hic non videt tales telas xylinas, coloribus, floribuſque ſimillimis floribus herbæ, pictas, quales et noſtra ætate in India & Bukharia minore ſeu Serica antiqua, fabrefaciunt? Suntque quædam ex hiſce telis, tenuitate & candore memorabiles: quæ omnia dici nequeunt de Sericis bombycinis. Sed anne poſtea certe voces *Sericum* & *holoſericum* pro bombycino fuere uſurpatæ?

patæ? Fateor: ita tamen, ut jam ſupra oſtendi, omnes veſtes ex oriente allatas fuiſſe *ſubſericas*; & Romæ demum ex iis *holoſericas* vel *ſericas* factas, quod ex hac ipſa diſtinctione in *ſubſericas* & *holoveras* ſeu *holoſericas* apparet, ut et ex operoſa ratione *redordiendi* telas, rurſumque eas texendi, quod certe non opus fuiſſet, niſi veſtes allatæ tantum *ſubſericæ* fuiſſent. Sed quam clariſſime rem confecit Ammianus Marcellinus, lib. xxiii. *Apud Seres ſublucidæ ſilvæ, in quibus arborum fœtus aquarum aſperginibus crebris, velut quædam vellera mollientes, ex lanugine & liquore mixtam ſubtilitatem tenerrimam pectunt, nenteſque,* SUBTEMEN *conficiunt ſericum*: imo & Hieronymus libro de inſtitutione puellæ utrumque genus diſtinguit: *Spernat bombycum telas, Serum vellera.* Seres nempe a Sinis bombycinum accepere primum per negotiatores & veſtibus ſuis intertexuêre quas ex xylino communi faciebant & pro ſtamine bombycino, at pro trama ſeu *ſubtemine* utebantur xylino. Aſſyrii, Medæ, Perſi, primi veſtes gerebant *ſericas*, i. e. mixtas ex bombycino & xylino; Græcorum ævo Pamphyla Latoi filia in Co inſula docuit lanuginem vermium pro nemate

mate uti, id ſtatim ad Sericum tranſlatum, redordiendo fila, rurſumque texendo. Ut bombycina ſola adhiberentur. Hiſce veſtibus, jam nunc appellatis Cois ab artificio Coæ mulieris, molles & delicati tantum utebantur: & a Ptolemæis, Alexandria capta Romani Serica magna in copia habuere, nemo tamen holoſerica ex viris geſtavit; forte id Caius ſemel tentavit; niſi forte per ſerica, qualia Caius geſſit, ſubſerica potius ſunt intelligenda; nam Aelius Lampridius in Alexandro diſerte diſtinguit a holoſericis, *Veſtes ſericas raras habuit; holoſericas nunquam induit, ſubſericum nunquam donavit:* nam et Aureliani ævo adhuc holoſericum auro appenſum fuit, ideoque Aurelianus Imperator uxori ſuæ negavit Serica, i. e. holovera: at primus Heliogabalus Holoſericis uſus: deinde et innotuit Romanis, Serica ex parte eſſe bombycina & opus vermium: hinc in verba citata Virgilii, Servius cui res jam innotuerat tum temporis, quam planiſſime rem explicat: *Apud Indos & Seras ſunt quidam in arboribus vermes, & bombyces appellantur, qui in ara-*

nearum

nearum morem, tenuiſſima fila deducunt. Unde eſt ſericum: nam lanam arboream non poſſumus accipere, quia ubique procreatur. Sic eadem ratione Iſidorus, lib. xix. c. 27. *Sericum dictum, quia id Seres primi miſerunt. Vermiculi enim ibi naſci perhibentur a quibus hæc circum arbores fila ducuntur. Vermes autem ipſi Græcè* βομβυκες *nominantnr.* Denique tempore Juſtiniani Imperatoris ovula vermium ex India vel Serica, Monachi Conſtantinopolin attulere, unde omnes Europæ bombyces ſunt propagati, præſertim poſtquam Rogerius Siciliæ Rex, devicta Theſſalonica, hoſce vermes in ipſam tranſtulerit Siciliam; unde poſtmodum, per Italiam, Galliam, Hiſpaniam, imo & per Germaniam nunc ſunt diffuſi.

VI. Poſtquam de ſerico bombycino pluribus diſputavimus, ſupereſt ut et reliquas materias ad rem veſtiariam pertinentes paucis illuſtremus.—Strabo, l. xv. p. 477. ed. Caſaub. 1587. ex Nearcho refert: in India effloreſcere lanam in arboribus; dein ſubjicit: τοιαυτα δε και τα σηρικα εκ τινων φλοιων ξαινομενης

ξαινομενης βυσσυ. Sericum ex Byſſo ex quibuſdam corticibus carminata. Hæc eadem Nearchi vel Strabonis verba apud Euſtathium in παρεκβολαις ad Dionyſium Periegetem, verſu 1116, reperiuntur: φασι δε και σηρικα παρ' Ινδοις γινεσθαι εκ τινων φλοιων ξαινομενης βυσσυ. Arethas in Apocalypſin hæc habet: cap. 57. Τοιυτον γαρ ἡ βυσσος φλοιος δενδρυ Ινδικυ εις λινον κατειργασμενη *. Et certe hanc Strabonis reſpicit Byſſum εκ φλοιων. At cujus arboris corticem Indi adhibere ſoliti fuerint non patet. Niſi eadem ſit arbor, cujus cortice Incolæ inſulæ *Georgii*, ſeu *O-Tahaite* ante aliquot annos modo in oceano pacifico ab Anglis inventæ, utuntur pro veſtibus, & quam *morum papyriferam* eſſe referunt navigatores, cujuſque panni ſpecimina plurium generum in Angliam allata plures curioſi viderunt. Diverſæ ab his fuere veſtes φλοϊναι, cujus Herodotus, l. iii. c. 98. in hunc modum meminit: Ουτοι μεν δη των Ινδων φορεουσι

* Forte ex cortice Muſæ hæc fila fuere extracta, ut infra obſervabimus; nam & Oſbeckius in Itinerario Sinenſi ed. Angl. talem telam ex cortice arboris cujuſdam præparatam in Sinis obſervavit.

εσθητα

εσθητα τε φλοΐνην· ην επεαν εκ του ποταμȣ φλουν αμησωσι, και κοψωσι, το ενθεντεν φορμου τροπον καταπλεξαντες, ὡς θωρηκα ενδυνεουσι. Hæc φλους ποταμȣ non adeo multum differebat ab arundine cujus meminit Plinius, l. xix. c. 1. *Quartum genus (lini* ſcilicet) *Orchomenium appellant. Fit e paluſtri velut harundine, duntaxat pannicula ejus.* Neque ab his multum abeſt illud veſtis genus, de quo *Meletius de natura hominis*, & *Tertullianus de pallio*, c. 3. loquuntur, unum ſcilicet ex papyro ſciſſa, torta & reticulatim plectendo adhibita, alterum ex *philyra* vel *membrana tiliæ* facta. Nec hæc adeo abſona; antiquiſſimis enim temporibus Ægypti ſacerdotes & calceos habebant

* Tegetem e planta coronaria, ingenioſe factam, ab incolis Novæ Zelandiæ, viſam Londini inter res curioſas a Joſepho Banks Armigero, ex Oceani Pacifici inſula allatam & ab indigenis pro veſtis genere geſtatam, plures mirati ſumus. Idem vir generoſiſſimus delineationem plantæ, & plura ejuſdem ſpecimina ſicca, videnda exhibuit mihi, pro ea, qua conſpicuus eſt humanitate, & amicitia, quam me expertum eſſe hic volens lubenſque gratoque fateor animo, Verum et ipſe poſtmodum in Nova Zelandia hanc Plantam, Veſteſque ex ea factas vidi. Nomen huic Plantæ novæ impoſui PHORMII *tenacis:* vide Nova genera Plantarum, p. 47. tab. 24.

bebant byblinos ſeu papyraceos, Herodoto teſte, l. ii. c. 37. Εσθῆτα δε φορεουσι οι ιρεες λινεην μουνην, και ὑποδηματα βυβλινα.

VII. Dioſcorides lib. iii. c. 18. ait: Ακανθιον εμφερη τα φυλλα εχει τη λευκη ακανθῃ, επ' ακρω δε ακανθωδεις εξοχας, καθ' ας αραχνοειδης εςι χνους, ου συλλεγομενȣ και ὑφεντιθεμενȣ, βαμβακοειδης γινεται. Pro quo rectius, Jo. Ant. Saracenus legit: ȣ συλλεγομενου και ὑφαινομενȣ βαμβακοειδεις εσθητας γενεσθαι φασι. Plinius ex eodem fonte ſua hauſiſſe videtur, dum refert de *Spina alba*, l. xxiv. c. 12. *Huic ſimilis eſt ſpina illa, quam Græci Acanthion vocant, minoribus multo foliis, aculeatis per extremitates & araneoſa lanugine obductis: qua collecta, etiam veſtes quædam bombycinis ſimiles fiunt in Oriente.* Hæc *veſtimenta Acanthina* appellata fuere, teſte Servio ad illud

Et circum textum croceo velamen acantho:

Virgilii, et Heſychius explicat Ακανθος περιρραμμα ὑφασμενον. Hinc patet antiquos lanuginem ſpinoſæ cujuſdam plantæ in veſtium uſum adhibuiſſe, & hæc veſtimenta *acan-*

D *thina*

thina fuiſſe vocata; at quod plantæ genus præcipue adhibuerint, id me ignorare, lubenter confiteor.

VIII. Theophraſtus, l. vii. c. 13. etiam meminit generis cujuſdam bulborum lanam gerentium de eis hunc in modum differens: *Μεγιστη δε και ιδιωτατη διαφορα των εριοφορων. εστι γαρ τι γενος τοιουτον, ὁ φυεται εν αιγυαλοις. εχει δε το εριον ὑπο τους πρωτους χιτωνας, ως τε ανα μεσον ειναι τουτε εδωδιμου του εντος, και του εξω. ὑφαινεται δε εξ αυτου και ποδεια και αλλα ἱματια.* Neque id nunc conſtat, qualenam bulbi genus, hocce Theophraſti fuerit.

Indi in America varias adhibent plantas loco lini; & primo quidem loco *Petrus Kalmius* profeſſor Univerſitatis Aoboënſis in Finlandia vol. i. itineris in Americam ſeptentrionalem, p. 131. edit. Anglicæ, mentionem injicit, *Apocyni cannabini*, quod novi Americæ incolæ, æque ac gentes aborigines in linificia, retia, & alios hujus generis uſus adhibent. Aborigines Americæ auſtralis, circa colonias Batavorum Guianenſes utuntur

Yuccæ

Yucca filamentoſa; hujus enim folia conſtant congerie filamentorum alborum, longitudinem foliorum tranſeuntium, pulpaque ſaponacea conglutinatorum. Hæc filamenta macerando & carminando a pulpa ſegregant & præparant; & ſic præparata lini loco adhibent. Iiſdem & *Agave Americana* præbet lintea, veſtes calceamenta & fila; de qua re conſule *Oſbeckii iter Indicum & Sinenſe* editionis Anglicæ p. 54. Præterea & cortice marboris ignotæ ab Indis vocatæ *Samec*, in funes & tapetes dormitorias adhibent, vide *Bancroft's Eſſay on the Natural hiſtory of Guiana, p.* 49, & 95*.

Fuit

* *Muſæ* plantæ Indicæ ſpecies vocata vocabulo Indico *Tindook*, conſtat ex tunicis ſe invicem involventibus, compoſitis ex filis tenuiſſimis longitudine plantæ, & materia pulpoſa. Hæcce fila extracta, ſubtiliſſimis ſcilicet eorum ſelectis, Indæ mulieres texunt in telas tenuiſſimas, ſimiles *linteis* nunc paſſim appellatis *Cameracenſibus*, (*Cambric* vulgo) a *Cameraco* urbe. Nec ulla ſunt eis præferenda mollitia & propter levitatem æſtivam, quamvis ſint minus candida & potius fuſceſcant. Mulieres Indæ ſtamen corpori circumvolvunt, & paucorum bacillorum ope telam pretioſiſſimam perficiunt facili negotio. Vide *Hiſtorical Collection of Voyages in the South Pacific Ocean, by Alex. Dalrymple*, vol. i. p. 17, 18.

Incolæ Inſulæ *Madagaſcar* ex Libro arboris cujuſdam præparant telam pulchram & ob levitatem in pretio habitam

 a feminis

Fuit & *byſſus* alia ex pinna marina, cujus Strabo meminit, & quæ pro ſtolis Imperatorum adhibebatur, de qua re ad Tertullianum de Pallio Salmaſius p. 218, ſuo more copioſe & erudite agit. Verum cum hæc *byſſus* non ex lino, vel goſſypio, vel alia planta fuerit decerpta, ſed ex conchylio; ſatius duximus hic ejus tantum meminiſſe, ne ignorare hoc genus byſſi videremur.

IX. Sunt autem duo genera plantarum, quas credo ab omni ævo in veſtes adhibitas, & cujus fila *byſſum* veram & genuinam fuiſſe, non dubito. Utraque ex methodo Illuſtris *Linnæi* ad claſſem pertinet, quæ *Monadelphia Polyandria* ab ipſo appellatur. Harum plantarum in Syſtemate ſuo Celeberrimus Linnæus primam vocat *Bombacem*, ſecundam *Goſſypium:* illi *Perianthium* monophyllum, campanulatum, perſiſtens; *ore* quinquefido,

a feminis Incolarum Prom. Bonæ. Spei. Sic & Incolæ Inſularum maris Pacifici e *Scirpo ſquarroſo* aliiſque plantis, ſimiles telas texunt. Iidem quoque, ut ſupra jam monuimus, Corticem *Mori papyriferæ* in veſtes adhibent; verum etiam aliarum arborum cortices, *viz. Artocarpi communis*, & *Ficus aſperæ* &c. præparant, & pro veſtimentis utuntur.

erecto: huic *Perianthium* duplex; *Exterius* monophyllum, ſemitrifidum, planum majus. *Interius*, monophyllum, obtuſe quinquefariam emarginatum, cyathiforme: *Corolla Bombacis*, quinquepartita, patens ſegmentis ovato-concavis: at *Goſſypii petala* quinque, baſi coalita, obcordata, plana, patentia. In *Bombace filamenta* quinque ſeu plurima ſubulata baſi connata: at in *Goſſypio*, numeroſa æque baſi connata in cylindrum, ſuperne laxa & inſerta corollæ. *Goſſypii Piſtillum* conſtat, *germine* ſubrotundo, *Stylo* columnari & *ſtigmatibus* quatuor craſſiuſculis: at Bombacis *germen* quoque ſubrotundum, verum *ſtylus* filiformis, *ſtigma* capitatum. *Bombacis Pericarpium* eſt *capſula* magna turbinato-oblonga, quinquelocularis, quinque valvis, valvulis lignoſis, includens *Semina* plurima, rotunda, involuta lana coloris fuſci: at in *Goſſypio Pericarpium* eſt *capſula* ſubrotunda acuminata loculis tribus vel quatuor, totidemque valvis, involvens *Semina* plurima ovalia in lana plerumque candida.

Species BOMBACIS ſic a Linnæo enumerantur.

1. BOMBAX *(pentandrum)* floribus pentandris. *Adulta vix aculeata, tenerior aculeos habet & folia digitata, foliolis ſeptem vel novem: habitat in Indiis.*
2. BOMBAX *(Ceiba)* floribus polyandris, foliis quinatis. *Arbor caudice aculeato, habitat in utraque India.*
3. BOMBAX *(heptaphyllum)* floribus polyandris, foliis ſeptenis. *Habitat in America, eſtque caudice inermi.*
4. BOMBAX *(goſſypina)* foliis quinquelobis acuminatis ſubtus tomentoſis. *Differt a* Goſſypio religioſo *foliis ſubtus tomentoſis & ſtaminibus diſtinctis. Habitat in India orientali.*

Species GOSSYPII haſce habet Linnæus.

1. GOSSYPIUM *(herbaceum)* foliis quinquelobis, ſubtus eglanduloſis, caule herbaceo. *Habitat in America, & India orientali, eſtque planta annua.*

2. GOS-

2. GOSSYPIUM *(barbadenſe)* foliis trilobis integerrimis ſubtus triglanduloſis. *Habitat in Barbados, eſtque biennis.*

3. GOSSYPIUM *(arboreum)* foliis palmatis, lobis lanceolatis. *Habitat in Indiæ orientalis arenoſis. Sæpe lacinia parvula, inter foliorum ſinus adnata, unde ſinus obtuſi eſſe videntur.*

4. GOSSYPIUM *(hirſutum)* foliis quinquelobis ſubtus uniglanduloſis, ramulis petioliſque pubeſcentibus. *Habitat in America. Eſt planta annua, ſæpe biennis.*

5. GOSSYPIUM *(religioſum)* foliis trilobis acutis ſubtus uniglanduloſis, ramulis nigro-punctatis. *Habitat in Indiis, eſtque planta fruticoſa.*

Jam nunc expedit, paucis exponere quænam harum ſpecierum antiquis cognitæ fuerint. Goſſypium, hoc eodem nomine jam a Plinio memoratur, ut *frutex* quem aliqui *Goſſypion* vocant, plures *xylon.* Hinc ſuſpicor, eam hic intelligi ſpeciem Goſſypii, quam recentiores *arboreum* appellant, quia id rectius frutex quam magna arbor appellar

meretur; deinde et Græcum nomen ξυλον & εριον απο ξυλȣ apud Herodotum, id maxime evincit, id genus Goſſypii cognitum fuiſſe primum, quod *arboreum*, ſeu ξυλον vocari ſolet: alium adhuc argumentum poſtea in ſequentibus depromam, ex nomine hujus plantæ Ægyptio, quod magis hanc opinionem, uti credo, firmabit. Sequioribus & uti ſuſpicor Ptolemæorum temporibus etiam *herbaceum* Goſſypium Ægyptiis innotuit & ex Indiis forte importatum, pauloque frequentius coli cœptum; unde ab Etymologici Magni autore vocatur ειδος βοτανης; & a Julio Polluce exhibetur Byſſus, λινȣ τι ειδος παρ' Ινδοις. dein ſubjungit, ηδη δε και παρ' Αιγυπτιοις απο ξυλȣ τι εριον γιγνεται, εξ ου την εσθητα λινῳ αν τις μαλλον φαιῳ προσεοικεναι πλην τȣ παχȣς, εςι γαρ παχυτερα τῳ δενδρῳ καρπος επιφυεται καρυῳ μαλιςα προσεοικως, τριπλῳ* την διαφυσιν. ης διαςασης, επειδαν

* Hoc veluti certiſſimo criterio evincitur, *Goſſypium* non *Bombacem* heic intelligi; quia fructus triplam habet διαφυσιν, quod nunc botanici dicerent habet *capſulam trivalvem:* Bombax vero habet quinque valvas in capſula, quæ ſemina cum lanugine continet.

αναυθη

αυανθη ωσπερ το καρυον, ενδοθεν εξαιρειται το ωσπερ εριον. Αφ ȣ κροκη γιγνεται, τον δε ϛημονα υφιϛασιν αυτῳ λινȣν. Heic Byſſus ideo *linum* vocatur, quia *herbaceum* erat uti linum, ſed ſero in Ægyptum ex India illatum, uti ex verbis Pollucis apparet; nam id nequaqam ex verbis Onomaſtici evinci poteſt, omne hoc genus Goſſypii ſero in Ægyptum illatum & ibi coli cœptum; nam Plinii tempore jam *Goſſypium frutex* illic naſcebatur, & Herodotus primus Hiſtoricorum, jam Amaſeos tempore fuiſſe in Ægypto *εριον απο ξυλου* nos docet; hinc inde profluere credo *Linum Byſſinum* & *Byſſum* fuiſſe *Goſſypium* primo *Arboreum*, dein ſequioribus temporibus *herbaceum* recentiorum.

Bombacis ſpecies quoque innotuiſſe veteribus, vix quiſquam dubitabit, dummodo locum Theophraſti inſpexerit; nam is libro iv. c. 9. p. 85. hiſtoriæ plantarum ſequentia profert: *Εν Τυλῳ δε τῃ νησῳ (κειται δ᾽αυτη εν τῳ Αραβικῳ κολπῳ) τα μεν προς ηω τοσȣτον πληθος ειναι φασιν δενδρων, ὁ τ᾽εκβαινει η πλεμμυρις, ως τ᾽αποχυρωσθαι· παντα δε ταύτα μεγεθη*

γεθη μεν εχειν ηλικα συκη· το δε ανθος ὑπερϐαλλον τῃ ευωδιᾳ. Καρπον δε αϐρωτον, ὁμοιον τῃ οψει τῳ θερμῳ. Φερειν δε την νησον και τα δενδρα και τα εριοφορα πολλα. Ταυτα δε φυλλον μεν εχειν ὁμοιον τῃ αμπελῳ πλην μικρον· καρπον δε ουδενα φερειν. εν ῳ δε το εριον ηλικον μηλον εαρινον συμμεμυκος. Οταν δε ωραιον ῃ εκπεταννυσθαι και εξαιρειν το εριον, εξ ȣ τας Σινδονας ὑφαινȣσι, τας μεν ευτελεις, τας δε πολυτελεϛατας· Γινεται δε τουτο και εν Ινδοις ωσπερ ελεχθη και εν Αραϐιᾳ & idem c. 5. p. 78. Εξ ων δε (Ινδοι ſcilicet) τα ιματια ποιȣσι· το μεν φυλλον εχει ομοιον τῃ συκαμινῳ· το δε ολον φυτον τοις κυνορροδοις· φυτευȣσι δε εν τοις πεδιοις αυτο κατ' ορχους· διο και πορρωθεν αφορωσιν αμπελοι φαινονται. Hæc Theophraſti loca certe Plinius reſpexit, aut ſua ex eodem auctore hauſit; unde Theophraſtus, lib. xii. c. 10. quod inſcribitur, *de arboribus Perſicæ inſulæ, & lanigeris arboribus:* ſic enim de eis diſſerit: *Tylos inſula in eodem ſinu eſt, repleta ſilvis, quæ ſpectat orientem, quaque & ipſa æſtu maris perfunditur. Magnitudo ſingulis arboribus fici, flos ſuavitate inenarribili, pomum lupino ſimile propter aſperitatem intactum omnibus animalibus. Ejuſdem inſulæ excelſiore ſuggeſtu*

ſuggeſtu lanigeræ arbores alio modo, quam Serum. His folia infœcunda, quæ, ni minora eſſent, vitium poterant videri. Ferunt cotonei mali amplitudine cucurbitas, quæ maturitate ruptæ oſtendunt languinis pilas, ex quibus veſtes pretioſo linteo faciunt. Et capite ii. *De goſſympinis & arboribus ex quibus veſtes ſiunt,* &c. *Arbores vocant Goſſympinos, fertiliore etiam Tylo minore quæ diſtat* X M. *paſſ. Juba circa fruticem lanugines eſſe tradit, linteaque ea Indicis præſtantiora. Arabiæ autem arbores, ex quibus veſtes faciant cynas vocari, folio palmæ ſimili. Sic Indos ſuæ arbores veſtiunt.* Et capite vi. *Sed unde veſtes faciunt lineas, foliis moro ſimilis, calice pomi, cynorrhodo. Serunt eam in campis, nec eſt gratior villarum proſpectus.* Et libro ix. cap. I. de Lini geribus. *Æthiopes Indique e malis, Arabes cucurbitis in arboribus, ut diximus, genitis,* (ſcilicet linum faciunt.)

Ex omnibus hiſce apparet, Theophraſtum & Plinium eundem auctorem, forte Nearchum, ſecutos eſſe: ita enim ſunt conſoni ut idem planiſſime paucis mutatis exprimant.

exprimant. Id vero imprimis exinde patet, Plinium diſcedere *a Theophraſto* in deſcribenda forma capſulæ, quæ lanuginem continet; facit enim eam *cucurbitam amplitudine cotonei mali*: pro quo Theophraſtus ſolam amplitudinem deſcribit *μελου εαρινου pomi verni*, neglecta ejus figura. Dein Theophraſtus meminit *ολον φυτον τοις κυνορροδοις ομοιον, totam plantam cynorrhodo ſimilem*, i. e. acculeatam: at perperam Plinius de *calice pomi* explicat. Quis vero non facile exinde colligere poterit, hanc plantam aculeatam, folia habentem ad mori folia accedentia ſeu palmæ humanæ ſimilia, fructumque cucurbitæ oblongæ figura non aliam eſſe, niſi eam quam nunc *Bombacem Ceibam* botanici appellant, quæ eſt *caudice aculeato, foliis quinatis, & habet pericarpium turbinato-oblongum*; eſtque obvia in India orientali ejuſque vicinia. Si quis ex hujus bombacis aculeatæ lanugine crediderit factas fuiſſe *veſtes acanthinas* olim dictas, quarum mentionem ſupra injecimus, non eum multum a veritate abſcedere, crediderim. Deinde obſervo Pauſaniam in Eliacorum libro i. dicere: *Η δε βυσσος η εν*

τη

τῃ Ηλει, λεπ]οτη]ος μεν ενεκα, ȣκ αποδει της Ἑϐραιων, εςι δε ουχ ομοιως ξανθη. Hanc Hebræorum Byſſum ſuſpicor non ex goſſypio factam, verum ex bombacis lanugine, quæ coloris eſt fuſci & flaveſcentis; nam idem fere Philoſtratus in vita Apollonii, lib. ii. c. 20. p. 70, 71. de veſtibus byſſinis in India obſervat: Στολην δε ειναι τοις μετα τον Ινδον λινȣ, φασιν εγχωριȣ, και υποδηματα βυϐλȣ, ϗ κυνην υποτε υοι. Και βυσσȣ δε τȣς φανερωτερȣς αυτων φασιν εςαλθαι. Την δε βυσσον φυεσθαι δενδρȣ φασιν, ομοιȣ μεν τῃ λευκῃ την βασιν. Παραπλησιȣ δε τῃ ι]εᾳ τα πε]αλα. Και ησθηναι τῃ βυσσῳ φασιν ὁ Απολλωνιος, επειδη εοικε φαιῳ τριϐωνι. Και ες Αιγυπ]ον δε εξ Ινδων ες πολλα των ιερων φοι]ᾳ η βυσσος. Mea quidem ſententia, id non ultimi momenti eſt argumentum, Byſſum Indicam fuiſſe coloris fuſci ſimilem φαιῳ τριϐωνι Apollonii; pro hac definienda quæſtione; illico enim cuivis obvium eſt, hanc Byſſum fuiſſe ex bombace, quæ lanuginem habet coloris fuſci; & non ex goſſypio cui *nulla ſunt candore mollitiave præferenda*, ut Plinius vult lib. xix. c. 1. *Mollitia* omne goſſypii vel

Byſſi genus excellebat, unde & Paryſatidis Darii Nothi uxoris dictum explicandum, ap. Plutarchum, tom. ii. apoph. p. 174, quæ in alloquio regum *verba Byſſina* a quovis requirebat. Quis enim non videt, *molliſſima verba* intelligenda eſſe.

X. Byſſus, uti in ſuperioribus oſtendimus, certe in India ab omni retro antiquitate jam fuit culta, & ſponte quoque proveniens: Herodotus certe, lib. iii. c. 106. refert de India: *τα δε δενδρεα τα αγρια αυτοθι φερει καρπον ειρια καλλονη τε προφεροντα, και αρετη τη απο των οιων· και εσθητι οἱ Ινδοι απο τουτων των δενδρεων χρεωνται*; unde patet, jam ſuis temporibus, id rem prorſus notam diuque fuiſſe receptam. At byſſum etiam primis retro ſeculis ab Ægyptiis fuiſſe adhibitam ad rem veſtiariam, nemo negabit, qui locum Sacræ ſcripturæ Geneſ. xli. 42. inſpexerit, ubi Joſephum videmus patriarcham a Pharaone, honoris cauſſa fuiſſe amictum *byſſo*, pro qua voce Ebræus textus habet, vocem שֵׁשׁ & Septuaginta interpretes utuntur hic voce Græca *βυσσος*. At Clemens Alexandrinus,

7 lib.

lib. i. Strom. p. 307. narrat, Byſſum inventam fuiſſe in Ægypto tempore Semiramidis; quod tempus, ex Chronologia ſacra, incidit in ætatem Abrahami patriarchæ. Verum enimvero byſſum decerptam fuiſſe ex goſſypio arbore vel frutice non vero herbaceo, id jam paucis ſupra monuimus fulti teſtimonio Plinii, qui goſſypium Ægyptium diſertis verbis vocat *fruticem*. Aliud argumentum, nunc pro hac opinione depromere libet ex nomine byſſi Ægyptio. Ubicunque Ebræus codex vocem שֵׁשׁ *Sheſh* & Græcus interpres βυσσος adhibet, ibi conſtanter Coptus Pentateuchi Interpres voce ϣⲉⲛ̄ⲥ *Shenēs* utitur: id nomen uti facile patet idem eſt cum voce Ebræa *Sheſh*, unica littera ⲛ differentiam faciente. Sed hunc quoque ſcrupulum facile eſt eximere. Ægyptii *lignum* vel *arborem* vocant ſua lingua ϣⲉ *She*: at in vocibus compoſitis, interſerunt hoc ⲛ inter vocem *She* & aliam compoſitionem ingredientem; id enim, voci cui præfixum eſt, addit adjectivam ſignificationem: ſic ex. gr. Joannis, cap. xviii. 1. ϣⲉⲛ̄ⲥⲓϥⲓ* *lignum cedrinum*,

* *Wilkinſius* heic, in ſua editione Novi Teſtamenti Coptici, vægrandem

num, Coptus interpres habet loco Κεδρων. ϣⲉⲛ̄ⲁⲗⲟⲗⲓ idem Coptus pro *vite* habet; ſed rectius ſignificat *lignum uvæ*, ſeu *arborem uveam*, ϣⲉⲛ̄ⲟⲥⲓ eſt *tamariſcus*, ſeu potius arbor ferens fructum tamariſci. Sic et in voce ϣⲉⲛ̄ⲥ *Shenĕs* patet, eam eſſe compoſitam ex ϣⲉ & ⲛ̄ nota adjectivi, & voce ⲉⲥ, quam fructum goſſypii vel *lanam* ſuſpicor ſignificaſſe *xylinam*. Ideoque Ebræi neglecta nota adjectivi dixere ϣⲉⲉⲥ שֵׁשׁ *Sheſh*. Hæc eadem vox ⲉⲥ *Es* cum articulo ⲡⲓ *pi* vel ⲡ eſt ⲡⲓⲉⲥ; *pies* vel ⲡⲉⲥ *pes*, cui ſi addideris terminationem Græcam ος, habebis planiſſime vocem βυσσος. Neque obſtat, quod ⲡ Ægyptiorum, Græci per ⲃ expreſſerint; nam & ipſi Ægyptii ſuum ⲡ uti ⲃ efferebant, & in dialecto Thebaidis ſibi invicem ſubſtituebant, ſic pro ⲙⲁⲡ, *máp*, quod *triginta* ſignificat, in dialecto Thebaidis dicunt ⲙⲁⲁⲃ, *maab*. Id vero quoque dignum obſervatione, Ebræos ex voce ⲡⲓⲉⲥ, formaſſe ſuum בּוּץ; quod ſemel

vægrandem errat errorem; nam pro *torrente* κεδρων vel *arboris cedrinæ*, interpretatus eſt *torrentem plantatoris*, quæ minus quadrant. Obſervaverat hæc jamdudum doctus imprimis *La Crozius*, uti patet ex ejus *Commercio Epiſtolico*.

1 Chron.

1 Chron. iv. ver. 21. ſcribitur בֻּץ; & ex Ægyptio ⲡⲓⲉⲥ, hæc eadem vox dimanavit ad Arabes & Perſas, qui pro byſſo ſuum habent بز. Neque id minus dignum notatu, quod Ebræi, in primis reipublicæ ſuæ temporibus uſi fuerint voce שֵׁשׁ; at poſt Salomonis regis tempora, vocem בוץ uſurparunt, quarum utraque, mea quidem ſententia, ab Ægyptia lingua originem habet. Ex ſupra dictis clariſſime patet, ϣⲉⲛ̀ⲥ Ægyptiorum, eſſe compoſitam vocem; & quum ϣⲉ *lignum* vel *arborem* denotet, facile perſuaſero cuilibet cordato lectori, byſſum vel goſſypium Ægyptiorum, primis temporibus jam fuiſſe *arboream*. Ægyptii enim certe ideo hoc nomen goſſypio dedere, quia tum temporis quum apud ipſos primum inventa fuiſſet byſſus & ratio tractandi *lanam xylinam*, non aliud ejus genus ipſis innotuerat niſi *arboreum*.

XI. Etiamſi quilibet æquus lector facile videat, nos nullam vim, verbis ſcriptorum quos pro noſtra ſententia in teſtimonium advocavimus intuliſſe, tamen forte dubium

cuipiam fuerit an *byſſus ſit goſſypium*, vel *potius lini quoddam genus.* Multa hanc ſententiam videntur ſuadere; Jul. Pollux l. c. id vocat λινε τι ειδος, *genus quoddam lini*, ſic et Iſidorus l. 19. *Byſſum genus eſt quoddam lini.* Et omnes præcipui Judæorum doctores, R. Salomon Jarchi, Aben Eſra & Abarbanel quaſi conſenſu quodam *Sheſh* ſeu *Byſſum* vocant, *ſpeciem quandam lini, quæ in Ægypto tantum naſcitur.*

At facillimum eſt, hoc argumentum convellere. Nam omnes Auctores, non ſolum *Byſſum* vocant *linum Ægyptium*, verum maxime ex *India*, ubi nullum olim fuit nec nunc noſtra ætate eſt *linum*, quod oſtendimus ſupra num. 3. & Philoſtratus diſerte hoc *lini genus* Indiæ vocat εγχοριον, & βυσσον φυεσθαι δενδρε oſtendit, de quo genere et Euſtathius ad Dionyſium Periegetem meminit, βυσσος απο βολανης συναγεσθαι. Deinde, omnes uno ore teſtantur, byſſum fieri ex lana arborea, de qua re jam fuſius egimus ſupra num. 2. Porro Julius Pollux demonſtrat, l. c. Byſſina eſſe, quum ſtamen ſeu

κροκη

κροκη fiat ex lino & ſubtemen ſeu trama ex goſſypio. Denique Pauſanias Eliacorum, I. ſequentia profert: Η δε Ηλεια χωρα τα δε αλλα εϛιν ες καρπους και την βυσσον ȣχ ηκιϛα εκτρεφειν αγαθη. την μεν δε καννα‌βιδα, και λινον και την βυσσον σπειρȣσιν. Unde mihi quidem patere videtur byſſum a lino, & cannabi utique fuiſſe toto cœlo diverſam.

XII. Præterea credo fore quoſdam objecturos, quod originem vocis Βυσσος ex Ægyptia potiſſimum lingua inveſtigaverim; cum Ebræi gens antiquiſſima & ſacer codex, complexus hiſtoricos longe antiquiſſimos, fideque digniſſimos, jam habeant vocem בץ unde Græca vox Βυσσος facillime originem traxiſſe videatur; idque nil eſſe niſi pruritum nova proferendi, dum, poſthabitis iis quæ obvia paſſim ſunt, ex lingua parum cognita origines vocum inveſtigare volumus. Fateor equidem lubenter, nil hominem liberum ingenuum & eruditum minus decere, quam hanc cuncta innovandi præpoſteram pruriginem. Nam ſi quidam ſingulari ſtudiorum generi cuidam intenti fuerint, vel

linguam aliquam minus notam penitius didicerint; id imprimis ii agere ſolent, ut orbi erudito oſtendant quantum profecerint, & quicquid poſſunt ex omni eruditionis circulo ad ſe rapiunt, ut electra ſolent, & pertinaciter retinent; neque curant quid de inventiunculis ſuis orbis eruditus judicet; ſibi enim ſolis hoc genus hominum ſapere videtur, contentique ſunt dummodo laureolam in muſtaceo ſibi quæſiverint; cæterum opiniones adeo novas & incongruas in publicum protrudunt ut nemo ſanus iiſdem accedere velit vel etiam poſſit. Hoſce hominum mores, mihi minus arridere, hic monitum volui; ne quis forte ſibi proponat, mutato nomine, de me fabulam hanc narrare. Mihi veritas in omnibus maxime placet, ejuſdem in omnibus ſcientiis me ſedulum inveſtigatorem profiteor; ſi igitur heic quædam nova minuſque trita protuli, id non ex novandi verum ex veritatis ſtudio profluxiſſe, ſincere fateor, ſanctequе aſſevero; & ſi quis me rectiora docuerit, penſitatis omnibus, in ejus ſententiam lubentiſſime tranſibo, dummodo vera fuerint, & ſi veritatis

ritatis ſe amantem eſſe oſtenderit, abſtinens a ſcurrilibus verbis & conviciis, quæ ab homine ingenuo beneque morato aliena eſſe ſemper debent: (urbanitas enim facile cum veritatis ſtudio conjungi poteſt, imo debet) ſi alios perſuadere & eos in ſententiam tuam pertrahere volueris. Hæc præfatus, jam ad ipſum argumentum me conferam. Id imprimis obſervabo ex loco, Gen. xlii. 23. linguam Ebræorum, jam tempore Joſephi patriarchæ, ab Ægyptia prorſus fuiſſe diſtinctam; ideoque non mirum, ſi Hebræi cum re ſimul nomen ab Ægyptiis acceperint Byſſi. At nemo negabit Byſſum fuiſſe Ægyptiam potius, quam Ebræam: eo enim tempore quum Ægyptiis Byſſus jam in uſu eſſet, Ægyptus erat regnum florentiſſimum ſcientiis, agricultura, commerciis, legibus & artibus. Hebræi vero nomades adhuc erant; opulenti quidem ſatis pro temporum ratione, ſed nullis ſcientiis, nullis artibus, legibuſque imbuti, & agriculturam raro vel nunquam exercebant; imo neque nomen gentis peculiare ob paucitatem tum merebantur, quippe qui ſola Abrahami, ejuſque

 poſterorum

poſterorum per Iſaacum & Jacobum familia, concludebantur. Verum hæc eadem morum diverſitas, quam planiſſime demonſtrabit, Ebræos Byſſi culturam & nomen ignoraſſe, donec tandem in Ægypto rationem ſerendi, & tractandi Byſſum, una cum nomine edocti fuerint. Poſteri enim Abrahami, modo non omnes, fuere paſtores & gens nomadica, quod et ipſi coram Pharaone ingenue fatebantur, Gen. xlvii. 3. cap. xlvi. 32. 34. & veſtes ſine dubio ſibi ex pellibus, & lana ovilla & cymatilibus pilis caprarum, rudi arte comparabant; quæque majorem ἀκρίβειαν requirebant, ut artes texendi lintea & Byſſina ſubtiliora, ab eis prorſus ignorabantur; qui enim nomadica gens poſſet tractare lina & Byſſum, quas ſerere præparare, nere, & tum demum texere oportebat; quæ omnia ſedes fixas, certoſque requirunt lares; ſolemne enim eis erat per omnem regionem cum gregibus vagari, quemadmodum id res & anni tempora exigebant, hieme auſtrum, æſtate ſeptemtrionem petentes, & ut nova paſcua gregibus præberent, locis eis depaſtis quæ in vicinia

I fuerant

fuerant primorum mapalium. Sed quid pluribus hanc rem perſequar? quam Nobiliſſimus Eques I. D. MICHAELIS, Goettingenſis Profeſſor eleganter, erudite, & ingenioſe, uti ſolet, explicuit in *Commentatione de Nomadibus Palæſtinæ.* Id jam vix credo ulli dubium fore, cui ſolenne eſt res curatius penſitare: Ebræos antequam in Ægypto, tempore Joſephi, ſedes figerent, agriculturam negligentes, & per totam Palæſtinam cum gregibus errantes, artem linificii & Byſſina texendi ignoraſſe: Si vero unquam tum temporis veſtes linteas vel byſſinas pretioſiſſimas ſibi compararunt, (quo et forte Joſephi veſtis *diverſicolor* pertinet, Gen. xxxvii. 3.) eas per commercia & negotiatores Punicos ex ipſa Ægypto importatas; & hinc igitur eos cum re ipſa & nomen byſſi nactos eſſe: quod et noſtra ætate ſatis frequenter accidit, dum novos pannos vel alias merces mercatores ex peregrinis important regionibus, ut etiam ſimul nomina panni vel mercium peregrina afferant, quæ ubique in promiſcuo uſu eſſe ſolent. Sed forte aliquis crederet id Ebræis fuiſſe inſolitum, nomina

mina peregrina adhibere, linguæque ſuæ admiſcere: quantum vero is a veritate abſit, facillimum foret plurimis exemplis conficere, niſi hanc Spartam viderem jam exornatam a Nobiliſſimo J. D. MICHAELIS in libello maximæ eruditiônis, atque utilitatis, & vere aureo: *De variis methodis in diſcenda tradendaque lingua veterum Ebræorum.* Gratulor itaque, mihi & orbi erudito, ſummum Germaniæ & quod meretur etiam noſtræ ætatis philologum, mihi hoc otium feciſſe. Ebræi igitur quum artes non exercuiſſent, antequam in Ægypto habitaſſent, plurima vocabula ad eas ſpectantia ignorabant, & ſequioribus temporibus aut nova invenerunt, aut ex aliis linguis in ſuam cooptarunt; vel interpretando commode vocabula technica; vel denique ea ipſa, parum vel prorſus non mutata, civitate donarunt Ebræa. Idem hiſce vocibus *Sheſh* שֵׁשׁ & *byz* בֻּץ pluribuſque aliis ad rem veſtiariam ſpectantibus accidiſſe, penitus perſuaſum mihi eſt; & nos forte in ſequentibus quædam hanc in rem exempla adducere poterimus. Idem quoque obtinere credo de inſtrumentis quibuſdam muſicis,

&

& bellicis, de machinis variis ad artes ſpectantibus, de plantis ignotis, de gemmis aliunde importatis, de aromatibus, & aliis hujus generis rebus, quarum vocabula Ebræi frequenter mutuati ſunt a vicinis ſibi & commercio connexis gentibus.

XIII. Quum in ſuperioribus innuerim, Ægypturn jam a primis retro temporibus fuiſſe regnum florentiſſimum ſcientiis, agricultura, legibus, commerciis, & artibus ; id nunc certe mei foret officii, idem pluribus confirmare argumentis, quæ ſacri codicis hiſtoria utique ampliſſime ſuppeditat. Scientias ſapientiamque Ægyptiorum omnis antiquitas celebravit, & ipſe ſanctus Protomartyr Stephanus planiſſime docet, *Moſen fuiſſe inſtructum in omni ſapientia Ægyptiorum* ; ſimus itaque contenti hoc unico, at luculento ſatis teſtimonio. Nemo ſanus, qui providam curam regis Ægyptii obſervaverit in colligendo ſollicite frumento, annis felicibus, negaverit Ægyptios agriculturam exercuiſſe, & quidem ſcite apteque ; hæ enim Ægypti copiæ, non ſolum ipſis verum & vicinis regionibus per totum

totum infelix ſeptennium ſufficiebant. Legis jam tum temporis obtinuiſſe plures per Ægyptum, vix ulli dubium erit, qui curatius ſacrum codicem evolverit; videmus enim illic varios hominum ordines; ſacerdotes eorumque præſules; ſatellites eorumque præfectos; pocillatorum & piſtorum turbam & principem utriuſque generis hominum; præfectos annonæ; præfectumque carceris: ubinam, quæſo, hæc omnia locum habere poſſunt niſi in regione, quæ per leges regitur, & in bene conſtituto firmatoque regni ſtatu, in quo quilibet malus pœnis afficitur, bene merentes præmia accipiunt? Artes vero in Ægypto floruiſſe facile eluceſcit, ſi modo quis obſervare voluerit, regios currus, byſſinas veſtes, torques aureos, annulum ſignatorium ſummi ſecundum regem officii inſigne. Commercia etiam tum temporis cum vicinis habebant gentibus; Iſmaëlitici enim negotiatores camelis importabant varias merces, ad luxum imprimis ſpectantes, aromata nempe, balſamum & myrrham. Et ut uno verbo omnia eloquar, non modo florentiſſimum, verum

&

& opulentiſſimum tum temporis regnum Ægyptium fuiſſe, cuivis oculato patet: & ne tædium lectori in re notiſſima pariam, id modo monere volui: hæc omnia jam erudite tractata fuiſſe a reverendo in Chriſto patre, GU. WARBURTONO Gloceſtrienſis ſedis præſule, in *Divina Moſis legatione*. Præterea jam ſupra obſervavimus, veſtes byſſinas Proregis Joſephi planiſſime probare, textoriam artem tum temporis non ſolum in uſu fuiſſe, verum & ita Ægyptios in textrina excelluiſſe ut & ipſas byſſinas ſubtilitate mollitia & candore præclaras, jam ejus ætate conficere potuerint. Quod ſane nos ſimul docet, diu artem texendi Ægyptiis cognitam fuiſſe, cum tantos in hoc artificio fecerint progreſſus: & idem teſtimonio conficitur ſcriptorum Romanorum & Græcorum. Non equidem ignoro, Græcos textrinæ inventionem ad ſuam referre Arachnem. Sed agnoſco hac lepida fabella, quaſi velo veritatem tectam: nempe Arachne ſeu Aranea, animalculum minutum & ſagax, rete ſuo ingenioſo, locum dedit inventioni nendi fila & conficiendi retia, unde Plinius meminit

nit libro vii. capite de inventoribus *Linum & retia*, *Arachne* (ſcilicet invenit.) Verum eodem capite Plinius diſerte *Aegyptiis textrinæ* inventionem adſcribit, dum ait: *Ægyptii textilia* (ſcil. invenere.) Ipſi Ægyptii ſuam equidem Minervam, quam *Neith* vel *Iſidem* appellabant, textrinam inveniſſe credebant; unde Martianus Capella l. ii. p. 39. refert: *Iſis in Ægypto lini uſum ſementemque monſtravit*; & Julius Firmicus. lib. de prof. relig. p. 49. hæc habet: *Quinque Minervas fuiſſe, legentibus nobis tradit antiquitas. Una eſt Vulcani Filia, quæ Athenas condidit* . . . *Fuit alia in Ægypto Nili regis filia, textrinæ artis magiſtra.* In eandem quoque ſententiam verba Tertulliani de pallio, c. iii. faciunt. *Vos omnem de lanicio diſpenſionem, ſtructuramque telarum Minervæ maluiſtis, cum penes Arachnen diligentior officina ſit.* Etſi hæc omnia, pleriſque inſipide dicta ab Ægyptiis videantur, qui ad Deos Deaſque potiſſimum inventiones artium & ſcientiarum referebant: ſunt tamen ea ſana ratione accipienda. Ægyptii omnes inventiones Diis potiſſimum adſcribebant ſuis, quia nil

horum

horum ſine numine quodam fieri autumabant. Numina vero apud Ægyptios erant primis temporibus ſymbola numinis ſupremi & adorandarum in ſolo & unico Deo qualitatum; veluti nobis hanc rem ſumma eruditione & eloquentia explicuit P. E. JABLONSKI in *Pantheo* ſuo *Ægyptiorum*. Hinc factum ut hæc δεισιδαιμονεςερη gens, eorumque ſacerdotes, ſuppreſſis plerumque inventorum nominibus, inventa numini adſcriberent cuidam; ſic Medicinæ inventio Æſculapio vel *Toſortho* adſcripta fuit, uti & ars quadrato lapide ſtruendi; *Thot* artem ſcribendi & reliquas artes, ex Ægyptiorum ſacerdotum doctrina, invenit. *Minerva* vel *Iſis* textrinam, vel, uti recte Plinius interpretatur, *Ægyptii textilia* invenere. Mallem itaque laudibus extollere gentis Ægyptiæ modeſtiam & pietatem, quæ probe ſibi conſcia, quam perverſi hominum ſint mores, quamque indomita eorum vanitas, ad eam ſupprimendam optimam eſt ingreſſa viam, ad numen ſupremum referens, quicquid gentiles boni vel invenerint vel fecerint, Deumque omnium bonorum auctorem prædicabat.

dicabat. At quam præpoſteri noſtrorum hominum, in hoc lumine religionis Chriſtianæ verſantium ſunt mores, qui ſæpiuſcule ſuis inventiunculis parvæ vel nullius in publicum utilitatis, adeo gloriantur; ac ſi orbis ſine eis vix ſubſiſtere poſſet. Sed miſſis eis jam e diverticulo in viam redeo; & id facile a quovis cordato mihi conceſſum iri credo; Ægyptios utique antiquiſſimis temporibus jam habuiſſe artem nendi & texendi, eamque maximopere excoluiſſe & perfeciſſe: hinc jam prona defluit conſequentia, quum Ægyptii textrinam invenerint & perfecerint, utique plurima vocabula ad eam artem ſpectantia, ab iis ſimul cum re inventa fuiſſe, & inde ad reliquas gentes dimanaſſe.

XIV. Dum vero vocabula, quæ Hebræi adhibent in linificio & textrina, paulo cu ratius inſpicio, unum alterumque ex Aegypto profectum, mihi videtur. Nolo id mordicus defendere, ſed ſatius credo opinionem meam de eis breviter tantum exponere, & ſi cui de iis aliter placuerit opinari, per me quidem

quidem licet; imo ſi me rectiora placide & ſolide docuerit, primum credat me ipſum, ſententia mutata, aſſenſurum opinioni ipſius. Vocem Ebræam פִּשְׁתָּה ſeptuaginta interpretes per *λινον* expreſſere, & inde quoque Coptus interpres, eam per ⲓⲁⲩ vel ⲡⲓⲁⲩ reddidit: voci Ebrææ, maxime affine eſt aliud Ebræorum vocabulum שְׁתִי, quod plerumque redditur per *ϛημον*. In priori voce, articulus ⲡⲓ Ægyptiorum tantum præfixus videtur voci שְׁתִי vel שְׁתָה, quæ mihi utique Ægyptia videtur. Ægyptiis *ſtamen* vocatur ⲟⲩⲁⲧϩⲓ. Celebris JABLONSKIUS oſtendit, vocem ⲟⲩ, quæ alias articulum communis vel potius indeterminati generis denotat, ſæpiuſcule cum ipſis vocibus coaluiſſe; & hoc quidem in hocce noſtro ⲟⲩⲁⲧϩⲓ locum habere perſuaſus ſum. Foret itaque rejecto articulo ⲁⲧϩⲓ. Jam vero Joſuæ ii. 6. occurrit פִּשְׁתָּה עֵץ, quod Septuaginta interpretantur *λινοκαλαμη*; vel ſi rectius velis reddere, *λινονξυλον* vel *ξυλινον* ſignificat: idque diſtinctionis gratia ſic appellatam credo. Pollux jam ſupra adductus, monuit in *byſſo κροκην* vel *ſubtemen* ex xylino,

verum

verum *ſtamen* ϛημωνα ex lino fieri ſolitam: ideo Ægyptiis ſolenne erat, id ex quo *ſtamen* facere in uſu habebant, appellare non ſolum ſuo proprio nomine ⲓⲁⲩ vel ⲡ̀ⲓⲁⲩ *linum* verum & ϣⲉⲁⲧϩⲓ, i. e. *lignum* vel *plantam ſtaminis*; et ex hoc ϣⲉⲁⲧϩⲓ *ſheathi* ortum שֵׁתִי *Shĕthi* & inde poſtmodum פִּשְׁתֶּה; *Piſhthe* præpoſito quippe articulo ⲡⲓ, ante ϣⲉⲁⲧϩⲓ. At in loco Joſuæ, diſtinguendi gratia vocabant פִּשְׁתֵּה עֵץ *ſtamen ligneum*, i. e. *xylinum*.

XV. Linum Ægyptii ſemper geſtabant, maxime vero ad interulas adhibebant lintea veſtimenta, & lana nonniſi ad veſtes exteriores utebantur; quod ex Herodoto, lib. ii. c. 81. patet: Ενδεδυκασι δε κυθωνας λινεȣς, περι τα σκελεα θυσσανωτȣς, ȣς καλεȣσι καλασιρις· επι τȣτοισι δε ερινεα ειματα λευκα επαναϐληδον φορεȣσι ȣ μεν τοι ες γε τα ιρα εσφερεται ερινεα, ουδε συγκαταθαπτεται σφι. ȣ γαρ ὁσιον. ὁμολογεȣσι δε ταυτα τοισι Ορφικοισι καλεομενοισι και Βακχικοισι, εουσι δε Αιγυπτιοισι και Πυθαγορειοισι ȣδε γαρ τουτων των οργιων μετεχοντα ὁσιον εϛι εν ερινεοισι ειμασι θαφθηναι. Hæc eadem

quoque

quoque verba nos docent lineas veſtes ſolas in ſacris imprimis Ægyptiorum adhibitas fuiſſe: ſed idem de ſacerdotibus Herodotus, c. 37. affirmat: εσθητα δε φορεουσι οἱ ἱερεες λινεην μουνην, και ὑποδηματα βυβλινα. unde & frequenter ſacerdotes Ægyptiorum a Romanis ſcriptoribus *linigeri* fuere appellati.

Sic enim Ovidius canit:

Nunc Dea LINIGERA *colitur celeberrima turba.*

Et Martialis:

LINIGERI *fugiunt calvi, ſiſtrataque turba.*

Itemque Satyricus Juvenalis:

Qui grege LINIGERO *circumdatus et grege calvo.*

Hinc & Tertullianus de corona militari diſſerens: *Veſtem* LINTEAM, *qua Chriſtus conſtringebatur, propriam Oſiridis veſtem appellat.* Sed non ſoli ſacerdotes verum et numina ipſa & ſtatuæ Deorum linteas veſtes habuere, præterea & ii qui ſacris Iſiacis initiabantur. Suetonius enim id quoque in vita Othonis obſervat: Othonem *ſacra etiam Iſidis ſæpe in lintea religioſaque veſte propalam celebraſſe*: & Appianus de bello civili idem de Voluſiano refert: & pluribus locis Apulejus Metamorphoſeos, lib. ii. *Zachlas adeſt Ægyptius*

propheta primarius . . . . . et cum dicto juvenem quempiam, LINTEIS *amiculis intectum, pedeſque palmeis baxeis indutum, aduſque cutem deraſo capite producit in medium.* Et lib. xi. *Tunc influunt turbæ ſacris divinis initiatæ, viri fœminæque omnis dignitatis & omnis ætatis* LINTEÆ *veſtis candore puro luminoſi.* Et mox: *Antiſtites ſacrorum proceres illi, qui candido* LINTEAMINE *cinctum pectoralem aduſque veſtigia ſtrictim injecti, potentiſſimorum domini proferebant inſignis exuvias.* Deinde Lucio jam humana figura quum eſſet reddita: *Sacerdos prius præcipit tegendo mihi* LINTEAM *dari laciniam.* Hæc omnia ſatis ſuperque lintearum veſtium uſum in ſacris Ægyptiorum evincunt. Plinius vero vult, lib. xix. c. 1. haſce veſtes potiſſimum fuiſſe goſſypinas ſeu xylinas: *Veſtes inde* (ſcilicet ex xylino) *ſacerdotibus gratiſſimæ.* Audivimus ſupra tot teſtes pro linteis veſtibus ſacerdotum in Ægypto facientes; unicus Plinius; *veſtes* xylinas *gratiſſimas fuiſſe* Sacerdotibus aſſerit. Num ſpreto teſtimonio tot graviſſimorum auctorum, potius id crediderimus haſce linteas fuiſſe, xylinas? Sed nec id quidem

dem Plinius affirmare videtur, dicit enim ſolum, xylinas *gratiſſimas* eis *fuiſſe veſtes*; quo dicto, non excludit veſtes alius generis. Verum enimvero nec ſolus Plinius hæc affirmat; nec deſunt aliæ rationes, quibus perſuaſus, credo Sacerdotes in ſacris xylinas veſtes adhibuiſſe. Primo loco Philoſtratus, in vita Apollon. l. ii. c. 20. loco jam ſupra ſect. ix. p. 45. excitato diſerte oſtendit Indos gerere veſtem λινȣ εγχωϱιȣ, qua & Apollonium uſum fuiſſe affirmat, quæque byſſus vocabatur, & ab Indis in Ægyptum importabatur, quoniam in multos ſacros uſus adhibebatur. Ægyptus habebat goſſypium, ſed tantus ejus erat, præſertim in ſacris, uſus, ut ex India importaretur. Et propterea quod Indi hiſce xylinis vel byſſinis uterentur veſtibus linteis ſimillimis, vocantur apud Iſidorum Orig. lib. xix. c. 23. *linteati Indi.* Lintea linea in India nec fuere unquam, nec nunc ſunt εγχωρια, ideo certe xylina; & byſſus & οθονια in Ægyptum commercio Indico importata, non alia niſi xylina fuere. Deinde Pythagoras, qui ſua pleraque ex Ægypto hauſit, quod certe eſt res notiſſima, non

alia niſi linea utebatur veſte; quod planiſſime patet ex Philoſtrato, lib. i. c. 1, 8. & 32. lib. vi. c. 2. lib. viii. c. 7. lib. iii. c. xv. ex Jamblicho de vita Pythagoræ, c. xxi. & Apulejo in Apolog. p. 131. At quoniam Pythagoras in Græciam & Italiam reverſus non poſſet illic habere byſſina ſeu xylina, lintea adhibuit. Id tamen ex Apulejo Metamorph. l. xi. patet, eos qui Iſidis ſacris initiarentur, maxime adhibuiſſe veſtes *byſſinas*, i. e. *xylinas*; ſic enim ipſe rem deſcribit. *Mane factum eſt, et perfectis ſolemnibus proceſſi duodecim ſacratus ſtolis habitu quidem religioſo ſatis; ſed effari de eo nullo vinculo prohibeor: quippe quod tunc temporis vidêre præſentes plurimi. Namque in ipſo ædis ſacræ meditullio, ante deæ ſimulacrum conſtitutum tribunal ligneum juſſus ſuperſtiti:* BYSSINA *quidem ſed floride depicta veſte conſpicuus; & humeris dependebat pone tergum talorum tenus pretioſa chlamyda, &c.* Hæc mihi perſuaſere, lineas veſtes ſacerdotum & initiatorum in Ægypto fuiſſe *byſſinas*, ideoque *xylinas.*

XVI. Non

XVI. Non ſolum Deorum ſimulacra, ſacerdotes & initiati, verum et omnes mortui lanei veſtimenti uſu prohibebantur in Ægypto, & non niſi in linteis ſepeliebantur; quod ſupra allatis Herodoti verbis probatur & Plutarcho de Oſiride: inde forte quis concluderet lineas eſſe veſtes in ſepultura adhibitas, at longe alia ipſe Herodotus nos docet, lib. ii. c. 86. Λουσαντες τον νεκρον, κατειλισσουσι παν αυτου το σωμα σινδονος βυσσινης τελαμοσι κατατετμημενοισι, ὑποχριοντες τῳ κομμι, τῳ δε αντι κολλης τα ϖολλα χρεονται Αιγυπτιοι. En habemus corpus totum cadaveris involutum faſciis ſciſſis SINDONIS BYSSINÆ! *Byſſus* autem erat non linum, ſed xylinum; quod pluribus ante probavimus. Sed quid heic in propylæo moramur? adeamus potius ipſa illa adyta, ſacratoſque receſſus, medicata Ægyptiorum corpora includentia, & illas *faſcias ſindonis byſſynæ* paullo curatius inſpiciamus, quibus corpora ſemper involuta fuere & adhucdum ſunt. Monſtrabit nobis, heic facile uti credo viam, Clariſſimus ROUELLE, *in Memoires de l'Academie R. des Sciences*, A. 1750. Audiamus igitur hujus

ſummi eruditione viri judicium, quod hiſce verbis concepit: *Toutes les Toiles de Mumies, qui ſont ſans matiere reſineuſe, que j'ai eu occaſion d'examiner, ſont toutes de Coton; les morceaux de Linges, dont les oiſeaux embaumés ſont garnis, afin de leur donner une figure plus elegante, ſont egalement de coton.——Le Lin des Egyptiens etoit-il le Coton, ou le Coton etoit-il conſacré par la religion pour les Embaumemens?*

Mirum dictu! omnes haſce faſcias a viro Clariſſimo viſas in Mumiis fuiſſe xylinas; itemque eas quibus aves medicatæ erant incluſæ, adeo mira hæc ipſi videbantur, ut tandem quæreret, an omnia forſan Ægypti lina olim fuerint xylina, vel anne xylinum religione fuerit conſecratum ad ſepulturas? Utique hæc poſterior opinio longe eſt certiſſima, nam id æque certum eſt, Ægyptum adhucdum eſſe lini feraciſſimam & claram olim fuiſſe proventu lini, cujus Plinius, lib. xix. c. 1. quatuor enumerat ſpecies, ideoque omnia lintea antiqua Ægyptia non fuere xylina; ea vero quibus in ſacris & præſertim in ſepulturis utebantur utique fuere xylina. Ante hoc novennium quum primum

primum hæc verba Clariſſimi ROUELLE legiſſem, ea adeo nova & vix credibilia mihi videbantur, ut ſtatuerem ipſe rem quam primum opportunitatem fuiſſem nactus, curatius expendere: Quum itaque Muſei Britannici Curatores mihi aditum ad bibliothecam & eruditam vereque regiam ſupellectilem concedere dignati fuiſſent; amiciſſimo Doctori SOLANDRO, viro eruditione urbanitateque morum imprimis conſpicuo, facile perſuaſi ut meæ curioſitati ſatisfaceret; itaque mecum curioſiſſime varia medicata corpora Muſei Britannici inſpexit, imo & aves ollis ſepulcralibus incluſas mecum examinavit; & id facillime nobis patuit, omnia linteamina, quæ & non fuerant reſinis & gummate illita, eſſe xylina, & quidem minus ſubtilia; de iis vero quæ reſinis & pigmentis erant operta, judicium ferre non licuit cujus fuerint generis. Nullus itaque dubito, omnia lintea in ſepulturis Ægyptiorum adhibita fuiſſe xylina. Et hæc quidem mihi locum dant, explicandi vocem quam Plinius nobis conſervavit, & quam Ægyptiam fuiſſe diu ſuſpicatus fueram: *Superior pars Ægypti*, ait Plinius; lib. xix. c. i. *in Arabiam vergens gignit fruticem, quem aliqui*

 GOSSIPION

GOSSIPION *vocant, plures xylon, & ideo lina inde facta xylina.* Hanc vocem nunc cenſeo referendam eſſe ad ſepulturas Ægyptiorum: nam illi lingua ſua *ſepulcrum* appellant ⲕⲱⲥ. Arbor vel lignum illis eſt ϣⲉ, uti jam antea obſervaveram; & vocem ⲡⲓⲉⲥ *byſſum* ſignificare quoque in ſuperioribus retuli: hæ jam tres voces compoſitæ ⲕⲱⲥ ϣⲉ ⲡⲓⲉⲥ *Coſſepies* ſunt pronunciandæ & ſignificant *ſepulcri arborem byſſinam*, vel arborem ferentem byſſum ſepulcralem. Jam hæc vox *Coſſepies* adeo ſimilis *goſſypio*, ut nemo negare poſſit eam revera eandem plane eſſe: nec enim obſtat quod Plinius adhibeat *g* in goſſypio & Copti ⲕ in ⲕⲱⲥ. Nam obſervandum, Ægyptios antiquos nunquam habuiſſe ⲅ, & id tantum adhibuiſſe in vocibus peregrinis & in duabus vocibus Ægyptiis, nempe ⲁⲅⲱ, (pro qua tamen & ⲁⲕⲱ alii habent Mſti Codices) & ⲅⲁⲗⲗⲟⲩ, quam poſteriorem vocem forte & alia Mſta ⲕⲁⲗⲗⲟⲩ ſcribere, nullus dubito*. Et ubi

* Ex inſpectione codicis Mſti Pentateuchi in ſplendidiſſima Oxonienſi Bodlejana Bibliotheca patet, Ægyptios ſcripſiſſe aliquando hanc vocem ⲅⲁⲗϫⲟⲩ & ϫⲉⲗϫⲟⲩ. prior vox occurrit, Levit. xi. 19; poſterior vero, Deut. xiv. 18.

aliæ

aliæ linguæ habent *g*, Ægyptii plerumque κ adhibere ſoliti fuere. Itaque *goſſypium* foret *arbor byſſi ſepulcralis*, quia *ſindones byſſinas* in faſcias conciſas Ægyptii in condiendis corporibus adhibebant. Huc quoque ſpectat phraſis interpretis Copti Matth. xxvii. 59. ubi pro vocibus Græcis σινδονι καθαρᾳ ſubſtituit ϧⲉⲛ ⲟⲩϣⲉⲛⲧⲱ ⲉⲥⲟⲩⲁⲃ *in ſindone ad ſacra*; nam ex doctrina Ægyptiorum id genus ſindonis ſepulcralis erat *ſacrum*; eodem enim byſſino veſtiebantur Dii, ſacerdotes, initiati. Verum et ipſa corpora medicata, *ſancte cuſtodiebantur* ab Ægyptiis, unde et ipſum vocabulum quo corpora ſua medicata Ægyptii appellabant, & quod ſanctus Auguſtinus nobis conſervavit, idem ſignificat; Eſt enim hæc vox *Gabaræ* & idem voces faciunt Ægyptiæ ⲭⲟⲩⲁⲃ-ⲁⲣⲉϩ, *ſancte* ſcilicet *cuſtodita*. ⲭ enim eſt articulus, obvius, Gen. xxvii. 4. in voce ⲭⲟⲩⲱⲙ, εδεσμα, quæ deſcendit ab ⲟⲩⲱⲙ, *edere*; deinde ⲟⲩⲁⲃ, eſt *ſanctus*, & denique ⲁⲣⲉϩ, eſt vel *cuſtodia* vel *cuſtodire*. Sed τα εν τῳ παροδῳ. Redeo ad noſtrum argumentum. Nempe id ex omnibus ſupra dictis eluceſcit: *byſſum* eſſe *goſſypium*, non linum; eamque

præſertim

præſertim in ſacris adhibuiſſe Ægyptios, itemque in ſepeliendis mortuis: Jam vero שֵׁשׁ, *ſheſh* Ebræorum erat *byſſus*, non linum; (quod poſtremum imprimis Judæorum doctores ſequioris ævi volunt.) Inde itaque prona fluit conſequentia שֵׁשׁ, *ſheſh*, eſſe *goſſypium*.

XVII. Poſtquam igitur pluribus oſtendimus *byſſum* antiquorum fuiſſe genus veſtis ex goſſypio & lino textum: vel forte ex ſolo goſſypio factum: diverſumque plane a lino, a lana, a ſerico, bombycino & a byſſo Ebræorum, quæ forſan fuit olim facta ex *Bombace Ceiba* recentiorum; id jam noſtri erit officii, varias merces ad rem veſtiariam antiquorum facientes, & ab Arriano præſertim in periplo enumeratas, paucis illuſtrare. Hæc genera veſtimentorum plerumque, duobus appellabantur nominibus; unum antiqui vocabant Οθονιον, alterum σινδων.

Οθονια λινα ιματια, *Heſychius* habet. Sed dubium unde vox hæc fuerit orta. Mihi non videtur fuiſſe Græcæ originis. Correſpondet prorſus cum voce Ebræa אֵטוּן, Prov. vii. 16; pro qua ſic LXX Interpretes legunt;

gunt; *αμφιταποις δ᾽ εϛρωκα τοις απ᾽ Αιγυπτου*, *ſtragulæ veſtes ex Ægypto*: unde certe et vocis origo repetenda. ⲁⲧϩⲓ ut ſupra vidimus, *ſtamen* Ægyptiis ſignificabat: ⲛ̄ⲓⲁⲩ, vel ⲟⲩⲛⲓⲁⲩ eſt *linum*. Igitur ⲁⲧϩⲓ-ⲟⲩ-ⲛ̄ⲓⲁⲩ *Athiouniau* foret *ſtamen* ſeu *veſtis linea* ſeu *lintea*; quod prorſus conſonum verbis Heſychii: *Οθονια λινα ἱματια.* Et hoc genus veſtium ex linteo factum, primitus ſolum vocabatur *οθονιον* & *οθονη*: dein hoc vocabulo & veſtium genus ſimile huic appellarunt quod ex India apportabatur, & ideo erat xylinum, ut omnes Indicæ telæ*. Arrianus enim varia habet *οθονια* ex India in Ægyptum illata, quæ ſingula heic ordine enarrabimus: Erant vero *οθονια* ratione pretii, textrinæ, uſus, coloris, locique varia.

1. *Οθονια χυδαια.* Arrianus, p. 24, 28, & 29, refert, regionem circa Barygazas fuiſſe feracem *καρπασου και των εξ αυτης Ινδικων ρθονιων χυδαιων*: dein ait ex civitate *Ozene*, ubi olim fuit regia Barygazas devehuntur

* Vide ſupra, p. 11.

και

και σινδονες Ινδικαι και μολοχιναι και ικανον χυδαιον οθονιον: denique ex Tagaris Barygazam plauſtris deferunt *οθονιον πολυ χυδαιον*. *Othonia* ſi fuere lina ſecundum Heſychium, certe non lintea ſed xylina fuiſſe credo: nam ſupra, p. 11. jam oſtendi nulla, nec olim, nec olim, nec nunc lintea in India fuiſſe, verum omnia xylina; hinc et *οθονια* quæ ex Ægypto in Indiam importabantur teſte Arriano in Periplo, p. 13. non alia niſi lintea fuere, quia xylini ipſi Indi tantam vim habebant, ut et inde in Ægyptum ingens ejus copia quotannis importaretur: hæc vero *οθονια χυδαια* vocabantur ob viliorem & anguſtiorem texturam & exinde vilius pretium: alia enim erant *οθονια* majoris p retii.

2. *Μοναχη* erat genus *othonii lati*, quod et Arrianus ipſe habet, p. 9. *και οθονιον Ινδικον το πλατυτερον ἡ λεγομενη μοναχη και σαγματογηναι*. Appellabatur vero, quod Salmaſius recte demonſtravit, ideo *μοναχη*; quod eſſet adhibita in *ſingulas* tunicas, quæ ob pretium magnum, & eximiam texturæ latitutidinem non eſſent diſpoſitæ in ſyntheſes; quæ plerumque ſeptenario conſtabant numero.

3. Σαγμα-

3. Σαγματοπηγη vel σαγματογινη. Dubium enim eſt quæ lectio ſit melior. Id certe apparet eſſe οθονην conſtantem ex majoris molis ſarcina ſeu ſagmate; & quæ propterea adhibebatur potiſſimum ad ſtragulas; hujus generis eſt apud Xenophontem ςρωμαδεσμον λινον; & forte אֵטוּן, Prov. vii. 16.

4. Λεπτον *pellucidum, tenue* οθονιον. Lucianus in Dial. meretric. p. 716, 722. inter dona meretricibus offerri ſolita ponit ορμον των πολυτελων και οθονας των λεπτων, verum & inter viros effœminati veſte pellucida utebantur: inde Ptolemæus Phyſcon, ridiculus Romanorum legatis fuit, teſte Juſtino, lib. xxxvii. c. 8. *Erat enim & vultu deformis & ſtatura brevis & ſagina ventris non homini, ſed belluæ, ſimilis. Quam fœditatem nimia ſubtilitas pellucidæ veſtis augebat, prorſus quaſi aſtu inſpicienda præberentur, quæ omni ſtudio occultanda pudibundo viro erant.* At præcipue meretrices, mulieres delicatiores & pudicitiæ nullam rationem habentes hoc genere veſtis utebantur: unde & Heſychius dicit,

Γυναικειον

Γυναικειον οθονιον λεπ]ον, και παν το ισχνον καν μη λινεν η. Græci in Italia degentes, Sybaritæ ſcilicet & Tarentini, inter quos Luxus erat ſtudioſiſſime expetitus & excultus, veſtes ex *οθονιῳ λεπ]ῳ* factas, geſtabant; quod Philoſtratus, l. iv. 29. teſtatur, & Athenæus qui memorat, lib. xii. *παρυφην διαφανην* Tarentinorum. ſic & Pollux Onomaſtic. lib. vii. c. 17. *και μεν το γε ταραντινιδιον, διαφανης εςιν ενδυμα, ωνομασμενον απο της Ταραντινων χρησεως, και τρυφης.* Imo in his veſtibus & mulieres pingere pictores ſolebant: ſic Polygnotus memoratur ab Aeliano variar. hiſt. iv. 3. quod graphice & accurate *ἱματιων λεπ]οτητας* expreſſerit, unde & a Plinio xxxv. c. 9. laudatur Polygnotus, quod *primus mulieres lucida veſte pinxerit.* Neque dubium mihi, has eaſdem veſtes a Petronio ut ſolet, eleganter deſcribi per *ventum textilem & nebulam lineam,* quo & Fulgentii pertinent verba, Mythol. lib. i. *Aſtiterant itaque ſyrmate nebuloſo lucidæ ternæ viragines.* Hoc quoque luxuriæ genus apud Romanos Seneca, lib. vii. de Benef. perſtringit: *Video ſericas veſtes, ſi veſtes vocandæ*

 ſunt,

ſunt, in quibus nihil eſt, quo defendi corpus, aut denique pudor poſſit: quibus ſumtis, mulier parum liquido nudam ſe non eſſe jurabit: Hæc ingenti ſumma ab ignotis etiam ad commercium gentibus accerſuntur, ut matronæ noſtræ ne adulteris quidem plus ſuis in cubiculo, quam in publico oſtendant. Et Epiſt. 90. p. 397. *Quid ſi contigiſſet videre has noſtri temporis telas, quibus veſtis nibil celatura conficitur: in qua non dico nullum corpori auxilium, ſed nullum pudori eſt?* Pamphila Latoi filia, mulier Coa, primum invenit viam redordiendi rurſuſque texendi telas vermium quorundam in Co inſula, unde veſtes fiebant pellucidæ Coæ; quod artificium dein & ad bombycina Aſſyria tranſlatum eſt, de qua re jam ſupra pluribus egimus. Sect. IV. p. 16. Neque ſatis conſtat mihi num Servator noſter, Sadducæorum inter Judæos perſtringens mores, Matth. xi. 8. non per μαλακα ἱματια intellexerit λεπ]α, vel διαφανα οθονια.

5. Παντοιον οθονιον *varium.* Hæc *varia othonia* rurſus in varia diſpeſci poſſunt genera, vel fuere tantum ſtriata ſeu virgata; vel

vel picta, & hæc rurſus picta vel acu vel radio vel pigmentis. Arrianus Peripli, p. 28. ex regione circa Ozenen Barygazas vult delatum οθονιον παντοιον.. Aegyptii ab omni antiquitate veſtes pingere noverant, variis modis. *Acu pingere* primi ut credo Babylonii ſcivere, unde jam tempore Joſuæ vii. 21. videmus inter ſpolia Hierichuntina fuiſſe *pallium* ſeu *amiculum Babylonium* ; quod ideo ſic appellatum credo, quod eſſet *acu pictum a Babyloniis* ; nam id erat adeo peculiare Babyloniis, ut ex altera parte Alexandrinis & ante eos Ægyptiis pingere radio ſive pectine : quod maxime Martialis teſtatur l. xiv. 150, dum loquitur de cubicularia Polymita :

Hæc tibi Memphitis tellus dat munera : victa eſt
Pectine Niliaco jam Babylonis acus.

Et Plinius diſerte artem texendi variis liciis tribuit Alexandrinis, lib. viii. c. 48. *Colores diverſos picturæ intexere, Babylon maxime celebravit, & nomen impoſuit. Pluribus vero liciis texere, quæ polymita appellant Alexandria inſtituit:* Forte quis crediderit

Babylonis

Babylonis inventum fuiſſe colores diverſos intexere radio: verum is fallitur, nam Martialis jam ſupra id acu factum vult; & idem magis diſerte, lib. viii. Ep. 28.

Non ego prætulerim Babylonica picta ſuperbe
Texta, Semiramia quæ variantur acu.

Phryges etiam acu pingere ſoliti ea, quæ inde opera Phrygionica appellabantur, ſed uno tantum videntur fuiſſe contenti colore. Polymita, liciis variantibus erant picta, & hoc Ægyptiorum erat inventum, non Alexandrinorum tantum: nam Herodotus ſic loquitur de thorace, quem Amaſis rex Lacedæmoniis dono miſerat & quem Samii interceperant, multis annis ante quam Alexandria conderetur. *Και γαρ θωρηκα εληϊσαντο τῳ προτερῳ ετει η τον κρητηρα οἱ Σαμιοι; εοντα μεν λινεον, και ζωων ενυφασμενων συχνων κεκοσμημενον δε χρυσῳ και ειριοισι απο ξυλου· των δε εινεκα θωϋμασαι αξιον αρπεδονη εκαστη του θωρηκος ποιει. εουσα γαρ λεπτη. εχει αρπεδονας εν εωϋτῃ τριηκοσιας και εξηκοντα, πασας φανερας, τοιουτος ετερος εστι και τον εν Λινδῳ ανεθηκε τῃ Αθηναιῃ.* Hic itaque linteus thorax erat pictus figuris animalium ex auro & xylino, variantibus

G liciis

liciis; non acu. In hanc rem & faciunt veſtes deſcriptæ a Lucano x. 123.

Pars auro palmata nitet, pars ignea cocco,
Ut mos eſt Phariis miſcendi licia telis.

Tertium genus pingendi veſtes pigmentis & quidem fervidis in cortina Ægyptii quoque exercebant: Plinius, lib. xxxv. c. 2. id deſcribit in ſequentem modum: *Pingunt & veſtes in Ægypto inter pauca mirabili genere, candida vela poſtquam attrivere illinentes, non coloribus, ſed colorem ſorbentibus medicamentis. Hoc cum fecere non apparet in velis, ſed in cortinam pigmenti ferventis merſa poſt momentum extrahuntur picta: mirumque cum ſit unus in cortina colos, ex illo alius atque alius fit in veſte, accipientis medicamenti qualitate mutatus. Nec poſtea ablui poteſt: ita cortina non dubie confuſura colores, ſi pictos acciperet, digerit ex uno, pingitque dum coquit. Et aduſtæ veſtes firmiores fiunt, quam ſi non urerentur.* Hanc pingendi artem, paucis mutatis, eandem credo cum ea, qua ad hanc uſque ætatem Indi [g] in noſtris oris, qui eos imitantur, pingunt telas xylinas in cortina. Forte & huc Petronii ſpectat locus, ubi hæc habet: *Pictura quoque alium exitum fecit, poſtquam*

Ægyptiorum

Ægyptiorum audacia tam magnæ artis compendiariam invenit. Hujus generis etiam fuit, apud Apulejum, Metam. l. ix. *byſſina quidem, ſed floride depicta veſtis*, qua indutus erat dum ſacris initiaretur Iſiacis; nulla enim re diverſam credo a veſte ex *xylino picto*, quo nunc etiam utimur, & quod genus ex India in magna copia importatur.

Quænam genera *varii othonii* in India fuerint in uſu & commerciis Ægyptiorum expetita dubium quidem prima facie videtur, at paulo curatius cuncta conſideranti, illico obvium erit, artem pingendi telas pigmentis, imprimis Indiæ ab omni ætate fuiſſe propriam, maxime ſiquis contulerit cum hiſce, verba Dionyſii Periegetæ, 754. ſeqq. de Seribus:

Αιολα δε ξαινοντες ερημης ανθεα γαιης,
Ειματα τευχουσιν πολυδαιδαλα, τιμηεντα,
Ειδομενα χροιη λειμωνιδος ανθεσι ποιης.
Κεινοις ουτι κεν εργον αραχναων ερισειεν.

Hic enim telæ xylinæ pictæ dicuntur coloribus, floribuſque, ſimillimis floribus herbæ, quod utique de telis pictis xylinis

Indicis intelligendum jam ſupra monuimus, Sect. v. p. 27, & nemo cordatus negabit: ideoque has telas credo potiſſimum eſſe *οθονια πανθοια.*

6. Μολοχινον οθονιον apud Arrianum occurrit Peripl. p. 28. ubi ex Ozene deferri narrat Barygazas, *οθονιον πανʃοιον, και Σηρικον και μολοχινον, και νημα.* Heic aquam mihi hærere candide profiteor: ſcio quidem eſſe genus lapidis a Plinio, lib. xxxvii. c. 8. memorati, quod *molochites* appellatur; de quo ſequentia habet: *Non tranſlucet molochites, ſpiſſius virens, & craſſius quam ſmaragdus, a colore malvæ nomine accepta.* Num vero hæc othonia fuerint coloris ad molochitas accedentis, vel tantum ſtriis hujus coloris intertextis, non auſim affirmare.

7. Οθονη Ινδικη, quam teſte Arriano Peripl. p. 17, & 18, mercatores Muzenſes, & qui per Limyricam & Barygaza navigant, & forte ad promontorium Syagros & inſulam Dioſcoridis * delati illic commutant. Hoc genus *οθονης* ſuſpicor fuiſſe idem cum *οθονιοις χυδαιοις,*

* Hodie Inſula *Socotora* & *Raſ-al-Hhad* vel Prom. *Roſalgate.*

nam

nam Arrianus diſertis verbis mentionem injicit, p. 24, Ινδικων οθονιων των χυδαιων: certe a loco Ινδικον vocatum quia in locis circa oſtium fluminis Indi hoc othonium texebatur.

8. Οθονιον σηρικον Arrianus Peripl. p. 22. 28. 32. 36. In variis locis obvium et exportatum hoc ſericum οθονιον; e regione circa Sindum flumen, ex Ozene, e regione vicina vico Baraces quæque parebat alteri Pandioni, & denique ex Thina. Num hic revera ſit intelligenda tela in Seris facta, vel tantum οθονιον quoddam textum eodem modo, quo telæ apud Seras texebantur, nondum mihi conſtat; nam Plinius quoque, lib. xxxiv. c. 41. videtur meminiſſe *veſtium Sericarum*, quod Græcis eſſet οθονιον σηρικον. *Ex omnibus autem* ait, *generibus palma Serico ferro eſt. Seres hoc cum* VESTIBUS, *pellibuſque mittunt.* Forte ex Serico bombycino & xylino hoc genus veſtis fieri ſolebat.

XVIII. Alterum veſtimentorum genus ex India olim petitum, eſt *Sindon.* Nos nomen οθονη Ægyptiæ eſſe originis oſtendimus. Sindonem eſſe Ægyptiam veſtem,

 plane

plane Pollux vult, lib. vii. c. 16. Σινδων ἐςιν Αἰγυπλια μεν, περιϐολαιον δ' αν ειη, το νυν δικροσσον καλουμενον. ειρηλαι δε που και τελαμων σινδονιλης. Ebræi voce סָדִין utuntur, ubicunque LXX interpretes eam exprimunt per σινδων. Sic Jud. XIV. 12. Jeſ. III. 23. Thren. II. 20. Prov. XXXI. 24. Hanc vocem utique Ægyptiam credo, eſt enim ϣⲑⲏⲛ, *Shthen*, quod *veſtem*, imprimis *laxam*, *ſplendidam*, *fimbriatam* ſignificat. Veſtes antiquorum ex lana, non egebant fimbria; raro enim dirumpebantur; at linteæ vel ad minimum margine erant *complicato* Ægyptii *complicare* vel *plectere* dicunt ϣⲱⲛⲧ, *ſhont*, unde poſtmodum veſtes *linteæ* & *xylinæ fimbriatæ*, vel *complicatæ* vocatæ fuere ϣⲉⲛⲧⲱ, *ſhento*, qua voce Coptus utitur interpres ſcripturæ pro Sindone; unde & orta ipſa vox græca Σινδων. Hinc & planiſſime patet ὀθονιον fuiſſe linteum vel xylinum velum, ſed nondum in veſtes ſciſſum, nec fimbria vel complicato margine inſtructum; *Sindonem* vero fuiſſe jam in veſtes ſciſſam, & habuiſſe marginem complicatum vel fimbriam, nec raro duplicem. Plura

genera

genera ſindonum ex India in Ægyptum importabantur, & fuere variæ ratione pretii, textrinæ, materiæ, coloris, & loci.

1. Ευτελες &
2. Πολυτελεςαται } Σινδονες memorantur a Theophraſto, lib. iv. c. 9. factæque erant ex lana arborea inſulæ Tylos in Arabico ſinu; itemque in India.

3. Ευητριοι σινδονες, occurrunt apud Strabonem, lib. xv. p. 1216. ed. Amelovenii Εκ δε της αυτης αιτιας. ενιοις (ſcilicet δενδροις) και επανθειν εριον. Εκ τουτου δε Νεαρχος φησι ταις ευητριους ὑφαινεσθαι σινδονας· τους δε Μακεδονας αντι κναφαλων αυτοις χρησθαι και τοις σαγμασι σαγην. Has *texturæ eximiæ* Sindones diſertis verbis ex lana arborea factas, heic videmus, in India.

4. Διαφορωτατοι Σινδονες, *pretioſiſſimæ Sindones* e regione circa Gangem & quidem ex emporio ejuſdem nominis cum flumine afferebantur, unde et *Gangeticæ* fuere dictæ: quamque exacte hæc omnia uſque in noſtram ætatem iiſdem locis ſint propria, quilibet facile videbit, qui merces Indicas, in

 Angliam

Angliam quotannis allatas ex oris Gangeticis inſpicere voluerit. Arrianus in Peripl. p. 36. ſequentia de emporio Γαγγης profert : δι ου φερεται τε μαλαβαθρον και σινδονες αἱ διαφορωταται αἱ Γαγγιτικαι λεγομεναι.

5. *Lintea Sindon*, memoratur ab Auſonio: *Puer eja ſurge, calceos & linteam da Sindonem.* Iſidorus quoque Originum, lib. xix. c. 25. hæc habet : *Anaboladium amictorium lineum fœminarum, quo humeri operiuntur ; quod Græci & Latini ſindonem appellant.* Ejuſdem et Coptus Interpres, Joh. xix. 40. meminit : ⲟⲩⲟϩ ⲁⲩⲕⲟⲩⲗⲱⲗϥ ϧⲉⲛϩⲁⲛϣⲉⲛⲧⲱⲛ· και εδησαν αυτο οθονιοις (εκ λινυ) ſeu κατα ρησιν ; σινδονεσι εκ λινυ.

6. Βυσσινη Σινδον. Jam Herodoto dicta, lib. ii. c. 86. λυσαντες τον νεκρον, κατειλισσυσι παν αυτυ το σωμα σινδονος βυσσινης τελαμωσι καταιετμημενοισι, ὑποχριοντες τῳ κομμι, τῳ δε αντι κολλης τα πολλα χρεονται Αιγυπτιοι. Et Joſephus Antiq. lib. iii. c. 8. dum loquitur de Tunica Sacerdotis, vocat eandem ; λιναιον

ναιον ενδυμα διπλης σινδονος βυσσινης, qua re videtur genus quoddam telæ intelligere, ex duplici byſſo factæ, vel, ut ipſe interpretatur, ex ſolo xylino ſtamen & trama erant. Doctores Judæorum quoque per סָדִין intelligunt veſtes byſſinas; ſic enim in Maſſechet Joma, cap. iii. ſect. 6. legitur סדין של בוץ. Plura de Syndone byſſina diximus ſupra, ſect. xvi. ubi de uſu byſſi in ſacris & ſepulturis Ægyptiorum egimus.

7. *Παντοια Σινδων*, apud Arrianum in Periplo, p. 29. legitur, ubi enumerat Barygazam ex Tagaris delatas merces: *οθονιον πολυ χυδαιον. και σινδονων παντοια, και μολοχινα, και τινα αλλα.* Idem de Sindone varia intelligendum, quod ſupra de othonio vario diximus: plura ejus ſcilicet intelligi poſſe genera; videlicet Sindones pictas acu, radio, vel pigmentis, vel etiam Sindones pluribus loris vel fimbriis cinctas; unde ab antiquis diſtinguebantur pro numero fimbriarum in *monolores*, *dilores*, *trilores*, *pentelores*, &c. Jam vero Pollux Sindonem ait ſua ætate fuiſſe *περιβολαιον δικροσσον καλεμενον*, *biſimbriatum amiculum*;

amiculum; unde colligo, Sindones παντοιας aut varias fuiſſe ob fimbrias verſicolores & limbos picturatos; aut ob picturam totius veſtis variam.

8. Μολοχιναι Σινδονες ex Ozene & Tagaris Barygazam comportabantur, teſte Arriano, l. c. num. 7. & Peripl. p. 27. και Σινδονες Ινδικαι και μολοχιναι, και ικανον χυδαιον οθονιον. quæ ſupra, p. 84. de *othoniis molochinis* monui, eadem & de Sindone molochina obſervata eſſe volui; ſcilicet, forte eam fuiſſe coloris malvacei viridis; ſed nil affirmare auſim: quia et forte intelligi poſſit Sindon cincta limbo facto ex lapillis molochiticis, vel etiam tota conſita figuris ex molochite factis.

9. Μαργαριτιδες Σινδονες. Idem Arrianus, p. 34. Peripli memorat, eaſque refert allatas ex Αργαλα vel Αſαρα: φερονται γαρ εξ αυτης Σινδονες Μαργαριτιδες λεγομεναι: Magnus Salmaſius exercit. Plin. in Solin. p. 826, vult has eſſe eaſdem cum Conſtantini Manaſſis πεπλοις καταμαργαροις, veſtes ſcilicet intelligit

telligit margaritis conſitas. Verum ſi mihi liceret hic a magni Viri opinione diſcedere, mallem intelligere per σινδονες μαργαριτιδες, veſtes xylinas pictas pigmentis in cortina ita, ut tamen ocelli manerent albi, colore non imbuti, candore & oblonga figura margaritas imitante; quales et noſtra ætate apud nos plures ſunt obviæ.

10. *Tyria* 11. *Indica* 12. *Gangetica*	*Sindon*, a locis unde petebatur vel a colore quo imbuta fuit, nomen habuit.

Martialis, lib. iv. ep. ſequentia habet de Endromide:

Ridebis ventos hoc munere tectus & imbres:
Non ſic in Tyria Sindone tectus eris.

unde colligi poteſt, *Tyriam Sindonem* fuiſſe maxime tenuem, & forte ad illos Petronii pertinuiſſe, *ventos textiles, nebulaſque lineas.*

Indicæ Sindones ſunt Arriano dictæ, p. 28. uti & *Gangeticæ*, p. 36. & hæ quidem fuere *maximi pretii*, διαφορωταται.

13. *Mi-*

13. *Mileſiæ Sindones* occurrunt in Chaldæo interprete ad Thren. ii. 20. סדינים דמילתא quum vero conſtet Mileſios imprimis claros fuiſſe, ob oves lanam molliſſimam ferentes; patet inde, omnem *lanam* mollem fuiſſe dictam *mileſiam*, & *Sindonem* inde factam quoque fuiſſe *mileſiam* appellatam: ideoque *Sindone* Mileſia lana facta, non ad merces Indicas ex goſſypio factas pertinet.

XIX. Reſtat ut paucis diſſeramus de שַׁעַטְנֵז, genere veſtis; cujus uſus, lege divina genti Iſraeliticæ prohibitus fuit, Levit. xix. 19. & Deut. xxii. 11. Primam legem videmus expreſſam in ſequentem modum. בגדי כלאים שעטנז לא יעלה עליך *veſtimenta killaïm Shaatnetz non erunt ſuper te*; ſecunda hiſce concepta eſt verbis: לא תלבש שעטנז צמר ופשתים יחדו *non indues Shaatnetz, lanam linum & unita.* Poſterior lex videtur explicare priorem, verba enim צמר *lana* & פשתים *linum* declarant, quid ſit intelligendum per כלאים, nempe *heterogeneum, mixtum*: ideo Chaldæus interpres hanc vocem expreſſit ſuo עירובין *mixta* & Aben Eſra inquit כלאים שני מינים *killaim eſt ex duabus ſpeciebus*: ideoque optime legitur expreſſum apud LXX

Interpretes

Interpretes ἐκ δύο ὑφασμένον. Vox שעטנז crucem fixit, iis qui Sacras Scripturas explicare ſunt anniſi. Chaldæus Interpres vocem שעטנז ſervavit, & Græcus utitur ejus loco κίβδηλον, i. e. *ſpurium*, *ſcoria*, *mixtum*, *adulteratum*. Veſtes ex lana & lino vocantur שעטנז ; hæc vero lanæ & lini mixtio non poteſt *adulterare* veſtimenta ; nec ea ſunt ideo reputanda *ſpuria* neque lana adeo vilis eſt ut poſſit *ſcoriæ* comparari, dum lino admiſcetur per textrinam : ideo ſuſpicor, vocem κίβδηλος non recte exprimere τὸ שעטנז. Judæorum doctores hic nobis vocem ex tribus compoſitam obtrudunt, nempe Jarchius cum Codice Killaim credit id eſſe שהוא שוע טווי ונוז *rem lævigatam, netam & textam* a שוע *lævigare, carminare.* טוה *nere* & נוז *texere.* Alii vocem ſic componunt שַׁע עַט נֵז *mixtura veſtis filo*, i. e. *veſtis mixta filo*, ita ut vox שע ſit orta ab Arabico שעשע *commiſcuit* ; עט a עטה *amicivit*, *veſtivit* & denique נז a Chaldaico נוז *fila contorquere* ; unde נוז *netum* eſt ortum. Bochartus Hieroz. lib. i. c. 45. ex سوط ſive ساط *miſcere* & ex Hebræo נז *textum*. Plures credo facile ſententiæ virorum

virorum doctorum poſſent in hanc rem enumerari, ſi ad manus eſſet bibliotheca ejus generis libros continens; & ſi mihi eſſet animus oſtentatione magnæ eruditionis famam aſſequi: verum poſthabitis hiſce, id modo ex quovis cordato quærere eſt animus, anne שעטנז, quod eſt nomen certi veſtimenti ex lana linoque vel byſſo facti, poſſit recte explicari per *rem lævigatam, netam, & textam*; nonne veſtimenta omnis generis ex lana, lino, & goſſypio facta, fuere *res lævigata neta, & texta*, & cur id potius huic veſti, quam unicuique convenit?

Dein quid ſibi vult *veſtis mixta filo*? Nonne fili omnium veſtium ſunt mixti? & ſi hic duo genera diverſa filorum ſunt intelligenda, quænam ea fuere? regeret forſan quidam, *lana & linum*. Si hoc verum, quid ſibi vult vox *Killaim* in alia lege, quæ jam *mixtum, heterogeneum*, indigitat? Denique Bocharti *netum, mixtum*, non admittit meliorem ſenſum: ideoque aliam rationem ingrediar explicandi vocem שעטנז. Hæc vox utique denotat certum quoddam

veſtimenti genus; ſic enim lex ait: *non indues Shaatnetz, lanam & linum unita*; & rurſus, *veſtimenta heterogenea Shaatnetz, non erunt ſuper te.* Nomina plurimorum veſtimentorum apud Ebræos jam pluribus oſtendimus ex Ægypto imprimis fuiſſe petita: nam Ebræi quum Ægyptum ingrederentur, paſtorum agebant vitam, & pauciſſimas exercebant artes; ideoque nomina rerum ad rem veſtiariam & artes paulo cultiores ſpectantes plerumque ab aliis mutuabantur gentibus & imprimis ab Ægyptiis, gente tum temporis varias exercente artes, lateque imperitante. Sed hæc jam ſupra obſervavimus, ſect. xii. p. 56, nolumus igitur in hiſce nimis eſſe prolixi. Ægyptii primi ſoliti fuere veſtes byſſinas lana & auro pingere variantibus liciis, idem & lintea xylinis & auro pingebant: hoc poſterius genus ſuſpicor fuiſſe ϣⲉⲛⲧⲱⲛⲓⲁⲩ; (*Shentoniau*) *linteum complicatum* vel *fimbriatum*, at byſſum pictam lana credo fuiſſe appellatam ϣⲟⲛⲧⲛⲉⲥ (*ſhontnes*) *byſſinum complicatum* ſeu *fimbriatum*, & hanc poſteriorem vocem credo reſpondere Hebræo שעטנז; nam & exacte exprimit mixturam

turam ex lana & פשתים ſeu *xylino.* Præcepta Moſis id nos docent, *cingulum*, *Ephod* & *pectorale* Pontificis maximi fuiſſe facienda ex auro, hyacinthino, purpura, cocco & byſſo retorta. Exod. xxviii. 6. 8. 15. Joſephus quoque Antiqu. lib. iii. c. 8. de cingulo ait, Ανθη δ' εις αυτην ενυφανται φοινικι και πορφυρα και υακινθου, και βυσσου πεποικιλμενα. στημων δ' εστι μονη βυσσος. Unde jam patet liquide, haſce pontificis veſtes fuiſſe utique שעטנז ſeu ϣⲟⲛϯⲛ̀ⲉⲥ: &, ut eloquar quod ſentio, Ephod ſimillimum fuiſſe credo veſtimentum thoraci, cujus apud Herodotum fit mentio: εοντα μεν λινεον, και ζωων ενυφασμενων συχνων κεκοσμημενον δε χρυσῳ και ειριοισι απο ξυλου. Ægyptii ejuſmodi pretioſos thoraces Diis Deabuſque ſacrabant: at Iſraëlitarum ſummus legiſlator juſſit ſummum Pontificem iis indutum ſolemnia ſacra facere. Quum igitur idem genus veſtis apud Ægyptios reperiamus; non dubium mihi quidem eſt, Ebræos & nomen ab Ægyptiis una cum re mutuatos fuiſſe.

XX. Quum

XX. Quum igitur jam ſatis de byſſo & reliquis ad rem veſtiariam apud antiquos ſpectantibus diſſeruerim & obiter plura vocabula Ebræorum ex Ægyptia lingua illuſtraverim, nil jam æquum lectorem morari oporteret; verum enim vero liceat mihi adhuc quæſo, paucis addere rationes, ob quas potiſſimum legiſlator ſapientiſſimus Iſraëlitarum, genti ſuæ uſum τȣ שעטנז interdixerit. Veſtes hujus generis tum temporis pretioſiſſimas fuiſſe nemo ſanus negabit, dummodo penſitare voluerit, materiem pretioſam veſtium, byſſum contortam, i. e. ſtamina tenuiſſima xylina ex centenis quinquagenis, imo ſæpe et ex trecentis ſexaginta filis compoſita, lanam tinctam coloribus longe pretioſiſſimis, hyacinthino, purpureo, coccineo; denique aurum, quod frequenter intertextum erat veſtibus. Imo & aſſiduus labor, patientia & ingenium artificum in ipſa veluti artium infantia, quum nondum compendia laboris inveniſſent, magnum pretium hujus generis veſtibus addere ſolebant. Quantum vero homines veſtes pretioſas appetere ſoleant, notiſſima res eſt; neque minus

H obvium,

obvium, plurimos perdita omni re familiari, aut ad paupertatem redactos, aut adeo flagitioſæ vitæ deditos fuiſſe ut conſilia caperent de rebus novandis, quo facilius huic ingenti deſiderio veſtes pretioſas gerendi, ſatisfacere poſſent: hinc jam facile apparet, Deum omne genus luxus a gente ſua abeſſe voluiſſe, & ut ſanctitate & ſimplicitate morum conſpicui magis eſſent inter Phœnices, Aſſyrios & Babylonios gentes vicinas, apud quas nil magis commune erat, quam luxurioſas veſtes cujuſcunque generis gerere.

Deinde æque ex præcedentibus conſtat, veſtes haſce pictas variis figuris animalium & plantarum ad cultum ſymbolicum Deorum Ægyptiorum pertinuiſſe. Thorax ille Minervæ Lindiæ & ille quem Amaſis Lacedæmoniis dono miſerat, erant picti variis ſymbolicis figuris; præterea & initiati in myſteriis Iſiacis, tales gerebant veſtes pictas, quibus indigitabatur, eos peculiari ratione numini Ægyptiorum dedicatos fuiſſe. Nil magis ex hiſtoria ſacra notum, quam Iſraelitas frequenter cultum numinum peregrino-

rum

rum amplexos fuiſſe, ob frivolas rationes: neque dubito eoſdem uſu veſtium hujus generis, ad idolorum cultum ſe pertrahi paſſuros fuiſſe; ni Deus, quo magis gentem ſuam ab omni idololatria & ſymbolicis cultus Ægyptiaci figuris cohiberet, ſanxiſſet, ne quis veſtes gereret pictas animalium figuris, quales illæ myſticæ plerumque erant, imprimis pretioſæ ex lana & byſſo factæ.

Denique & videmus veſtes pictas pretioſaſque ſolis initiatis in Ægypto fuiſſe proprias, ſic & Iſraëlitarum legiſlator ut eo magis profanos a ſacerdotibus diſtingueret, juſſit haſce veſtes שעטנז ſoli ſacerdoti ſummo proprias eſſe, ut eo magis dignitas ſacerdotii appareret: verum enimvero, ne homines hunc quoque ſacerdotem pro expiatore generis humani reputarent, ſanxit quoque ut ſolus ſacerdos ſummus, & quidem raro tantum, eis veſtibus uteretur: nec hoc quidem, niſi ablutus prius pura limpidaque aqua; & quum primum eas veſtes indueret multis operoſiſque cerimoniis conſecrabatur & ſanguis propritiatorius

ipſi offerendus erat; quæ omnia liquido probant, hunc ſacerdotem quoque in jure divino repræſentari ut impurum & profanum; & uti ſymbolum alterius perſonæ quæ, ob ſanctitatem, innocentiam & caſtitatem non egeret ablutione, ceremoniis, & propitiatorio ſacrificio; & cujus tanta eſſet majeſtas & dignitas ut veſtes etiam pretioſiſſimæ ipſi nil dignitatis majeſtatiſve addere poſſent: ante adventum igitur hujus vere maximi ſacerdotis, omnes Iſraëlitæ ab uſu veſtium pretioſarum שעטנז excludebantur, ut eo magis profani a ſacerdotio diſtinguerentur & ut archetypus magni ſacerdotis Jeſu magis eluceſceret, indeque appareret evidenter, quam alienum ab aditu numinis profanum genus humanum eſſet; utique eo magis illam* *novam* numen adeundi *viam* per ſacerdotem Jeſum expeterent, ſeipſoſque ad eum aditum ſinceritate, fiducia, morumque ſanctitate dignos paratoſque rederent.

* Heb. x. 20, 22.

MAN-

MANTISSÆ ÆGYPTIACÆ,

SIVE

Explicationes aliquot vocum Ægyptiacarum in ſacro codice Ebræo & apud Græcos Latinoſque ſcriptores occurrentium.

I. De voce צפנת פענח Gen. XLI. 45.

HÆ voces præfixæ, ab omni tempore ſacri codicis interpretes exercuere; nec tamen quidquam ad veram interpretationem faciens unquam in publicum editum fuiſſe ab iis memini. Maxima hujus rei diſficultas deterruit etiam doctiſſimum virum P. E. JABLONSKI, qui nunquam tentavit hoc nomen explicare; etſi hic Vir ſumma notus modeſtia plus ſciret in hoc litterarum genere, quam plures ſcioli, qui ſæpiuſcule tentarunt idem explicatum dare. Facile patet Ægyptium plane nomen, nonniſi ex Ægyptia explicari poſſe lingua: quicunque

igitur aliam ſunt ingreſſi viam, nil egerunt. Veteres Interpretes conſenſu quaſi quodam exprimere ſunt conati per *occulti revelatorem.* Etſi hicce conſenſus interpretum pro veritate hujus interpretationis facere videatur, nil tamen auctoritatis vel ponderis mecum habet, qui argumentis non auctoritatibus in ſententia mutanda vel ſtabilienda uti conſuevi. Si igitur heic loci tentavero novam nominis hujus Explicationem ex linguæ Ægyptiæ reliquiis in medium proferre; id conſiderandum velim, me primum ex Ægypto hoc nomen repetere, cujus lingua tunc temporis poſteris Iſraëlis notiſſima erat, ob longam in Ægypto moram; ideoque ſacrum hiſtoricum non dubitaſſe nomen Ægyptium narrationi ſuæ inſerere ſine interpretatione, uti rem pervulgatam & quæ nulla egeret interpretatione: deinde hujus nominis ſignificationem tamen potuiſſe intelligi ab iis qui linguam Ægyptiam callerent, ita tamen ſi ſimul mores, rituſque Ægyptiorum noverint, & ad Pharaonis verba reſpexerint, quæ cauſas exponunt, cur potiſſimum hoc nomen Joſepho dederit.

Nil

Nil iniquum vel abſurdum poſtulo. Rationibus enim quibuſdam impulſum fuiſſe Pharaonem, quum Joſephi nomen voluit eſſe *Zaphnat Paeneach*, facile obvium eſt; et cur non crediderim has rationes in antecedentibus a rege fuiſſe expoſitas. Secundum haſce regulas, meam hujus nominis interpretationem ut & reliquorum interpretum opiniones examinari velim: ſic enim facile patebit, num ad veritatem accedat interpretatio, vel pro mera opinione ſit habenda. Plures, uti monui, *occulti revelatorem* ſignificaſſe hanc vocem, volunt; at quo jure quoque argumento fulti, id prorſus ignoro, nam has voces non ex Ægyptio ſermone ſic explicari poſſe probe ſcio: alii *ſervatorem mundi* interpretantur; verum nec illi mihi ſatisfaciunt, nam rex nunquam orbem, ne Ægyptum quidem a Joſepho ſervatam fuiſſe, vel ſervatum iri, meminit.

Aliam igitur ingrediar viam in eruendo hoc nomine, etſi non omnibus ſatisfecero, quod ſcio quam ſit difficile: id tamen ſpero me feciſſe, ut in poſterum æqui Judices

rationes legeſve ſciant, ad quas futuras eruditorum de hac re ſententias dijudicent: verum & ſpero meam ſententiam multis Viris doctis veriſimilem maxime apparituram. Hæc præfatus ad ipſam rem accedo.

Somnia explicari poſſe, præſertim ſi fuerint notatu digniora, vulgata in Ægypto opinio fuit; id enim patet ex Gen. xl. 8. Sacros vero interpretes, חרטמים vel ἐξηγέται ad id adhibitos fuiſſe obvium inde, quod Pharao hoc genus hominum congregaverit, ut ipſi ſomnia ſua interpretarentur Gen. xli. 8. Iidem & ἱερογραμματεῖς fuere appellati, quod doctrinam a magiſtris acceptam & ſacris libris comprehenſam explicare poſſent: Id genus hominum Ægyptii vernacula lingua vocabant ⲥⲁϧ, *Scribas*. Alterum genus ſacerdotum, ad explicandum ſomnium a rege invitatum, fuere חכמים, νοήμονες, *ſapientes*, quos Ægyptii potiſſimum appellabant ⲛⲉϩⲏⲧ vel etiam ⲥⲁϩⲉ & plurali ⲛⲓ-ⲥⲁϩⲉⲩ, quam poſtremam vocem interpres Coptus adhibuit, Gen. xli. 8. Hinc jam id patet, quod ſi Joſephi nomen aliquam

quam relationem habuit ad ſomnii regii interpretationem, veriſimile id eſſe, vocem ⲥⲁⲃⲉ vel ⲥⲁϧ compoſitionem nominis ingredi.

Poſtquam rex omnes Ægypti ſacros interpretes & ſapientes conſultaſſet de ſomnii divinitus immiſſi interpretatione, & nemo omnium id præſtare potuiſſet; præfectus pincernarum ſe offert regi, ac Joſephum ſervum in carcere apud præfectum ſatellitum detentum proponit; quo accito, rex ipſi ſomnium narrat, & mox interpretationem ejuſdem audit; addito ſimul prudenti conſilio, ut *virum intellectu pollentem & ſapientem* toti præficeret Ægypto, & per eum & alios præfectos rei frumentariæ per univerſum regnum colligeret quintam annonæ partem, annis felicibus; & ut ita præſidium contra famem pararet annis ſterilitatis. Hoc magnopere regi placuit conſilium ut & magnatibus Ægypti; ex quibus tamen anxie quærere cœpit: *Ubi locorum inveniemus ejuſmodi virum, in quo* SPIRITUS DEI *ſit?* Mox converſus ad Joſephum, ſic eum alloquutus

eſt;

eſt: *Quoniam Deus tibi hæc omnia patefecit, non eſt magis intellectu pollens, nec ſapientior te*: itaque illico ipſum regiæ & toti præficit regno, addens inſignia dignitatis veſtes byſſinas, torquem aureum, annulum ſignatorium, ſecundi regii currus uſum; & tandem eum appellari vult *Tſaphnat Paeneach*.

Ægyptii numen ſupremum unicum adorabant, at ſymbola phyſica numinis ipſis erant plurima, Sol, Luna, Stellæ, Nilus, &c. Supremum numen non raro repræſentabant ut *ſpiritum totum permeantem mundum* * unde jam olim doctiſſimus mihique amiciſſimus Eques J. D. MICHAELIS in Comment. Soc. Reg. Gottingenſis, Tomo I. docuit, Ægyptios Jehovam, numen familiæ Abrahami, pro Demiurgo ſeu Cnuphide ſuo habuiſſe, i. e. pro ſpiritu æterno, benefico, mundi opifice. Pharao ſine ullo dubio id credidit, Joſephum fuiſſe inter ſuos gentiles *ſcribam* vel *ſapientem ſpiritus æterni*: SAPIENTEM ipſe eum appellat verſu 39. & ſimul

* Horapollo Hieroglyph. l. i. c. 64. & Jamblich. de Myſter. Sect. VII. c. 5.

eum

eum ad SPIRITUM DEI pertinere indigitat plane verſu 38: non mirum igitur quod & idem expreſſerit nomine *Zaphnat Paeneach.* ⲥⲁϧ-ⲡⲛⲟⲩϯ ⲡⲁ-ⲉⲛⲉϩ-ⲓϧ (*ſach-pnouti pa-eneh-ich*) Ægyptiis ſignificaret, *ſcribam divinum, ſpiritus æterni*, vel *pertinentem, ſpectantem, ad ſpiritum æternum.* Si vero altera vox fuerit adhibita, interpretatio hæc erit, ⲥⲁⲃⲉ-ⲛ̀ⲛⲟⲩϯ ⲡⲁ-ⲉⲛⲉϩ-ⲓϧ (*ſabe-nouti pa-eneh-ich.*) *Sapiens divinus, ſpiritus æterni.* Quam ſimilis hæc vox ſit nomini in Ebræo codice expreſſo; quam bene reddens Pharaonis de Joſepho opinionem; quam congrue exprimens opinionem vulgarem Ægyptiorum, circa numina, res ſacras, ſacerdotia & ſomniorum interpretationem; nolo hic multis exponere, quum ipſa res ſit in propatulo, & nil difficultatis habeat.

Antequam vero hanc rem prorſus dimittam, liceat mihi binas addere obſervationes. Primo loco confirmabo meam de hoc nomine ſententiam alio argumento: deinde & rationem reddam cur Septuaginta interpretes

pretes vocem *φονθομ φανηχ* & Coptus habeat ⲯⲟⲙⲑⲱⲙ ⲫⲁⲛⲏⲕ.

Ægpytii Sacerdotes, qui *cultum Deorum, omnesque illius ritus ordinabant & peragebant,* PROPHETARUM *nomine deſignari ſolent.* Sic Jablonſki. Panth. Ægypt. Prol. XCI. Verum hi prophetæ non raro ſibi facultatem oracula edendi, adſcribebant. Manetho enim regi Ptolemæo explicuit futura tempora *χρηματισας. Syncell. Chronogr.* p. 40. Etſi id pateat, eum ſimul ſeriem, triginta Dynaſtiarum famoſiſſimarum Hiſtoriam Ægyptiorum regum complexam in Sothin ſuam inſeruiſſe. Manetho Heliopoliticæ Hierarchiæ erat præfectus vel ſummus ſacerdos, & ſimul *γραμματευς*, & tamen oracula edere vel hariolari ſe velle regi promiſit: hinc patet, id non alienum fuiſſe a munere ſcribæ ſacri vel divini, oracula edere vel hariolari. Joſephus quoque *vi nominis ſui* credebatur futura ſcire & hariolari, ideoque et ipſe Gen. XLIV. 15. fratres ſuos (apud quos ſcyphum argenteum repererat præfectus familiæ ſuæ) ſic alloquitur: *Quale commiſiſtis facinus? Num ignoratis virum talem, ut ego ſum, hariolari*

hariolari poſſe? i. e. num creditis, virum talem, qui ſomnia ejuſmodi interpretari potuit, qualia ego divinitus admonitus explicui, non æque facile in fures ſcyphi ſui inquirere & de eis certiſſima indicia accipere poſſe? num ignoratis, me ideo vocari *Zaphnat Pa-eneach*, quia facile futura & res occultas inveſtigare queo? num ſine ulla ratione, nomen *ſcribæ ſpiritus æterni gero?* Idem & antea jam per præfectum rei ſuæ familiaris, exprobrare juſſerat filiis Jacobi, verſu 5. *Jam vos noſtis? Ex quo Dominus meus bibit? de eo hariolatur! peſſimum profecto facinus admiſiſtis!* Quis non ex dictis colligit, Joſephum utique in his verbis ad nomen ſuum reſpexiſſe; & hanc rem notiſſimam a fratribus ſuis ignorari eiſdem objeciſſe: nempe ſe munere fungi *ſcribæ divini ſpiritus æterni*, ideoque hariolari poſſe. Idque ſcitu facillimum eſſe, quia tum temporis, modo non omnia nomina hominibus impoſita, rationibus non carebant, quamobrem iiſdem appellarentur.

Vocem

Vocem *Zaphnat paeneach*, Græcus, Coptuſque expreſſit ψονθομ φανηχ. Nec id ſine ratione factum arbitror. Interpretes Codicis Hebræi videntur probe noviſſe verum ſignificatum vocum Ægyptiarum ; at titulum ⲥⲁϧ, Joſepho proregi, totius Ægppti non ſatis honorificum credebant ; & quum ſcirent plures in Ægypto ſacerdotum ordines, & unum ſemper cujuſlibet collegii præfectum αρχιερεα eſſe, quem Ægyptii ſua lingua vocant ⲡ-ϩⲟⲛⲧ *Phont*, vel ⲫⲟⲛⲧ, (coaleſcente ſcilicet ⲡ articulo & ſequente ϩ) non dubitarunt ſic honori Joſephi conſulere, eumque vocare ⲡϩⲟⲛⲧ ⲙ̀ⲫⲁ ⲉⲛⲉϩ ⲓϧ *ſummum ſacerdotem ſpiritus æterni*, quod utique nonniſi φονθομ φανηχ Græcus ſcribere poſſet vel enunciare. Nam quod plerique codices habeant ψ loco φ in vocis initio, id vitium ex nimia affinitate utriuſque litteræ ortum credo.

II. De

II. De voce אברך, Gen. XLI. 43.

Vocem non Ebræam ſed potius Ægyptiam credo rex Ægypti ante currum eique inſidentem Joſephum proclamari juſſit. Hanc vocem non operoſe explicandam cenſeo, verum quantum fieri poteſt argumentis e re ipſa, & verbis antecedentibus petitis. Similis Joſepho honor contigit ei, quo poſtmodum Mordecai Judæus, Aſſueri regis mandato fuit affectus, Hamane proclamare ante eum juſſo ; *ita faciendum eſt viro illi, cujus honore delectatur rex.* Eſth. vi. 11. Similem quoque verborum ſenſum eſſe ſuſpicor in noſtro *Abrech.* Pharao annulum detractum ſibi Joſepho dederat, veſteque byſſina eum amiciri, torque aureo eum ornari, currui ſecundo regio imponi, & ante eum voce præconis proclamari juſſit *Abrech !* Annulus regius, torques, byſſina veſtis erant regius amictus ; quicunque iis ornatus & *cinctus* erat, is ſummo honore, ſummaque a rege auctoritate afficiebatur. Verba proclamari juſſa ſunt ϩⲁ-ⲡⲣⲏ-ϧⲏⲕ, Haprechek, *a rege*

cinctus, vel *veſtitus !* i. e. En hominem regiis veſtibus cinctum! quia rex eum toti præficit Ægypto, eum unico regi, prætereaque nemini inferiorem vult eſſe, ſed id præcipit ut ipſi quilibet in omnibus morem gerat. Hunc ſenſum, verba ſequentia admittunt & præcedentia; ideoque nullus dubito, me vocem אברך recte interpretatum eſſe.

III. De

III. De voce תֵּבָה Exod. II. 3 & 5.

Interpretatio Græca codicis ſacri vocem Hebræam תֵּבָה exprimit θιβις. Sed primitus ſcriptum eſſe credo θηβις; quoniam Alexandrina imprimis editio, ι & η plerumque commutat: quam ſuſpicionem & Coptica Interpretatio egregie confirmat, ea enim vocem ϯⲑⲏⲃⲓ in hoc loco ſubſtituit. Verum hæc nil ad interpretationem vel originem vocis faciunt. Circumſpiciendum igitur nobis, num aliunde aliqua lux voci obſcuræ affundi poſſit: et revera ex Strabone aliqua affulgere mihi videtur. Is, lib. XVII. p. 562. (edit. Cauſaub. 1587.) refert ſe in Philam inſulam PACTONE trajeciſſe; addit autem ὁ δε πακτων δια σκυταλιδων πεπηγος εςι σκαφιον, ως εοικεναι διαπλοκινῳ; *Pacton vero eſt navicula e ſcytalidibus compacta, ita ut textilis videatur.* Vox σκυταλιδες ab Interprete Strabonis Latino expreſſa eſt voce *ſcuticæ*, quam recte, alii judicent. POCOCKIUS celebris

ævi noſtri Peregrinator, in ſuo Itinerario, p. 84, & 121. refert, hoc genus navigii Nilotici etiamnum in uſu eſſe, & ex ramis palmarum compingi.

Viminea ſcilicet palmarum folia ramorum ſpeciem habent, & ubique in India & maris Pacifici Inſulis plectuntur in ſtoreas & in varios præterea uſus cedunt: nil igitur minus quam inſulſum foret credere, antiquos Ægyptios naviculas e foliis palmarum vimineis compinxiſſe, quum id adhucdum noſtra ætate moris ſit; & hæc folia Strabo forte σκυταλίδες appellat. Jam vero ⲃⲁⲓ vel etiam ⲃⲏⲧ Ægyptiis ſignificat *ramum* ſeu *folium palmæ*, unde & Græci ſuam vocem βαῒς mutuati ſunt. *Navis* eadem lingua exprimitur voce ϫⲟⲓ. Navis e ramis palmæ facta foret ϫⲟⲓ-ⲃⲁⲓ quod, nonniſi *Dſoi-bai* vel θοι-βαι, *thoi-bai*, exprimere poſſemus: quam affinis hæc vox Hebræo תֵּבָה *theba* ſit, cuilibet cordato facile patebit.

Ægyptii

Ægyptii voces compoſitas, promiſcue conſtruxiſſe, magnus litterator P. E. JABLONSKI jam obſervaverat : ideoque non mirum Ægyptios etiam ⲃⲁⲓ-Ⲭⲟⲓ vel ⲃⲏⲧ-Ⲭⲟⲓ adhibuiſſe, quod *Bai* vel *Bet-dſoi* vel *Baithoi* pronunciandum foret : Num vero Strabonis vox ΠΑΚΤΩΝ ſincera ſit, vel quod ſuſpicor, annon rectius ΠΑΙΘΩΝ ſit legenda, id optime ex antiquis & bonæ notæ Manuſcriptis Codicibus dijudicandum foret.

IV. De voce כְּרוּב Pſ. xviii. 11.

Mirum pluribus forte videbitur, quod et vocem כְּרוּב ex Ægyptia lingua explicare velim. Verum Doctiſſimus Eques, J. D. Michaelis (*in Epimetro ad Prælectiones Lowthianas de S. Poeſi Hebræorum*, ed. Oxon. p. 42 & 51, & ante hoc tempus in *Tomo* I. *Comment. Societ. Gœtting.* p. 157 — 184.) rem ipſam ex Ægyptia ſchola accerſere, non dubitavit; pluribus argumentis diſerte eruditeque aſſerens, Cherubos eſſe partem exercitus cœleſtis, angelos & *ſpiritus* volucres juſſa Dei exequentes, repræſentatos ſub imagine *equorum tonantium*. Quid ni ergo & mihi liceat vocem ex Ægypto repetere? Iϧ Ægyptiis ſignificat *ſpiritum*; ϧⲁⲣⲁⲃⲁⲓ vero eſt *tonitru*. Itaque ⲓϧ-ϧⲁⲣⲁⲃⲁⲓ, *ich-charabai*, *ſpiritus tonitru* ipſiſſima res eſt, quam Doctiſſimus Eques cherubos eſſe oſtendit. Nolim mordicus hanc meam opinionem defendere; id tamen pluribus patebit eandem tantum ad verum accedere, quantum in hoc genere ſtudiorum fieri liceat.

V. De

V. *De Topazio veterum.*

Veteres TOPAZIUM credidere Gemmam *pellucidam, virentem, vitro ſimilem* & *jucundo auri aſpectu* claram *. Unde luculenter confici poteſt, Topazium eam eſſe gemmam, quam moderni CHRYSOLYTHUM appellant. Patria Topazio olim fuit Arabici maris Inſula *Cythis*, ut & alia *Topazus*, præterea & circa Thebaidis oppidum *Alabaſtrum* reperta ſequioribus temporibus; noſtra ætate India plerumque Chryſolithum ſeu Topazium veterum in Europam mittit.

AGATARCHIDES auctor Peripli maris Erythræi, quo forte Diodorus Siculus, lib. iii. eſt uſus quum *βασιλικα ὑπομνηματα εν Αλεξανδρεια* meminit a ſe conſulta, injicit mentionem Inſulæ poſt ſinum *ακαθαρτον*, cui

* Plinius Hiſt. Nat. lib. xxxvii. c. 8.—Iſidorus Origin. l. xvi. c. 7. — Photius, Biblioth. ex Agatarchide. & in Hudſoni Geograph. Vet. vol. I. p. 45. Diod. Sic. lib. iii. p. 172. ed. Rhodom. 1604.—Orpheus in λιθικοις, 8.—Pſellus de lapid. poteſt.

nomen a reptilium in ea copia οφιωδης inditum fuit: verum poſtea a ſerpentibus cura Alexandrinorum regum copia repurgatam aſſerit, ob Topazium in ea repertum: dein addit εςι λιθος διαφαινομενος, επιτερπης, ὑαλῳ παρεμφερης, και θαυμαςην εγχρυσον προσοψιν παρεχομενος. *Eſt lapis pellucidus, jucundus, vitro ſimilis, & mirificum auratum aſpectum præbens.* Sic & fere eadem verba leguntur in Agatharchidis Periplo apud Photium & in Hudſoni Geographis Veteribus vol. I. p. 54. Εν δε ταυτῃ γινεται τῃ νησῳ, φησι, και το καλουμενον τοπαζιον. εςι δε τουτο, λιθος διαφαινομενος, ὑαλῳ προσεμφερης, ηδειαν εγχρυσον θεωριαν αποδιδους. *In ea* (Inſula Ophiode) *naſcitur, aiunt, id quod vocatur Topazius. Eſt vero idem lapis pellucidus, vitro ſimilis, jucundum auratum aſpectum præbens.* Strabo in lib. xvi. p. 529. refert, Μετα δε τον κολπον (ακαθαρτον, ſcil.) ἡ Οφιωδης καλουμενη νησος, απο του συμβεβηκοτος, ην ελευθερωσε των ερπετων ὁ βασιλευς, αμα και δια τας φθορας των προσορμιζομενων ανθρωπων εκ των θηριων, και δια τα τοπαζια. *Poſt illum ſinum eſt Ophiodes Inſula ab eventu appellata; quam a reptilibus rex liberavit,*

liberavit, ob necem hominum in eam appellentium a ſerpentibus, & quoque ob Topazia. Nec multum aliena ſunt quæ in Vulgatis Orphei Λιθικοις 8. de Topazo leguntur:

Εσθλοι δ᾽ αυτ᾽ επι τοισι και ὑαλοειδεες ειναι
Κλειονται θνηθοισι θυηπολιησι τοπαζοι.

Boni etiam ad eadem hæc hyalini coloris eſſe
Dicuntur mortalibus ſacra facientibus Topazi.

Denique & Dionyſius in Periegeſi verſu 1121. hæc de Topazo canit:

Η και γλαυκιοωντα λιθον καθαροιο τοπαζȣ.

Vel etiam glauco ſplendentem colore lapidem
nitidi Topazi.

Verum & ſequioris ævi Pſellus περι λιθων δυναμεως ait: Τοπαζιος λιθος εςι διαφανης, ὑελῳ παρεμφερης. φυεται δε εις τον Αραβικον λεγομενον κολπον εν τινι πελαγιᾳ νησῳ. *Topazius lapis eſt pellucidus, vitro ſimilis. Naſcitur autem in Arabico ſinu, in inſula quadam mari cincta,* &c. &c. Omnia hæc Græcorum teſtimonia id imprimis probant, fere omnes ſequutos eſſe Agatarchidem, ita ut & verba ipſius adhibeant.

Plinius Hiſtoriæ naturalis conditor, lib. xxxvii. c. 32. etiam alios autores videtur eſſe ſequutus, hæc enim ejus ſunt verba: *Egregia etiamnum Topazio gloria eſt, ſuo virenti genere, & quum reperta eſt, prælata omnibus. Id accidit in Arabiæ inſula, quæ Cytis vocatur; in qua Troglodytæ prædones, diutius fame & tempeſtate preſſi, quum herbas radiceſque effoderent, eruerunt Topazion. Hæc Archelai ſententia eſt—Juba Topazon inſulam in rubro mari a continente diei navigatione abeſſe tradit, nebuloſam, & ideo quæſitam ſæpe navigantibus, ex ea cauſa nomen accepiſſe.* TOPAZIN *enim Troglodytarum lingua ſignificationem habere qaærendi. Ex hac primum importatam Berenicæ reginæ, quæ fuit mater ſequentis Ptolemæi, a Philemone præfecto regis, ac mire placuiſſe: & inde factam ſtatuam Arſinoæ Ptolemæi Philadelphi uxori, quatuor cubitorum, ſacratam in delubro, quod aureum cognominabatur. Recentiſſimi auctores & circa Thebaidis Alabaſtrum oppidum naſci dicunt: & duo ejus genera faciunt, praſoïdem & chryſopteron, ſimilem chryſopraſo. Ejus enim tota ſimilitudo ad porri ſuccum dirigitur. Eſt*

autem

autem ampliſſima gemmarum. Eadem ſola nobilium limam ſentit: cæteræ Naxio & cotibus poliuntur. Hæc & uſu atteritur. Hæc eadem Plinius & lib. vi. c. 34. confirmat, & ſimul ſitum inſulæ magis determinat: *Troglodytice quam priſci Michoën, alii Midoën dixere. Mons Pentedactylos: inſulæ Stenæ deiræ aliquot, Halonneſi non pauciores: Cardamine, Topazos, quæ gemmæ nomen dedit.* Et paucis interjectis, de faucibus Rubri maris differens, addit: *Inſula ibi Cytis topazium ferens & ipſa.* Hæc inſula *Cytis* quoque legitur *Chytis*, inter Emendationes ex aliis Plinii Editionibus; eſtque eadem inſula, quam Ptolemæus Geograph. lib. iv. c. 8. vocat Γυθίτην. ſed forte ex Plinio corrigendum nomen & mutandum in Κυθις.

Verum Inſula *Topazos* erat ſita poſt ſinum ακαθαρτον, quod conſtat ex ſuperioribus: & ſi recte omnia penſitamus, id quoque patebit in Vicinia Topazi Inſulæ fuiſſe in littore Ægyptiaco maris Rubri Promontorium quod Ptolemæus vocat Βαζιον ακρα. Jam ſi reſpicimus ad ea, quæ omnes autores uno ore de

Topazio

Topazio teſtantur, videmus eam fuiſſe *virentem* & *vitro ſimilem*. Ægyptii lingua ſua *vitrum* ſolebant appellare ⲁⲃⲁϫⲏⲛⲓ. Promontoria eis erant *cornua*; unde apud Strabonem Geogr. lib. xvii. p. m. 551 eſt Aſνε κερας: & nomina *Tap-Oſiris* & *Tap-Enes* ejuſdem ſunt ſignificationis; uti hæc pluribus jam in *Epiſtolis ad Jo. Dav. Michaëlis*: Goettingæ, 1772, editis, oſtendi. Foret itaque Promontorium Bazion Ægyptiis, *Promontorium vitri* ⲧⲁⲡ-ⲁⲃⲁϫⲏⲛⲓ *Tap-badſeini*: quod certe vocem *Topazin*, ſupra a Plinio ſervatam, & ſimul lapidem his locis repertum *vitro ſimilem*, ὑαλῳ Παρεμφερην bene exprimit. In genere obſervandum eſt, in hoc Arabico latere Ægypti, plures olim fuiſſe lapidum pretioſorum & imprimis e virentium genere, fodinas: Veteres jam *Smaragdum* montem ibi obſervarunt Ptolem. Geogr. l. iv. c. 5; & recentiores Fodinas Smaragdi in eodem Thebaidis loco aſſignant, nomine *Maden-uzzumurud* notas. MURTADI ſcriptor Arabs mirabilia Ægypti enumerans, in libro in Gallicam linguam a PETRO VATTIER converſo, p. 190. diſertis verbis

verbis aſſerit, *fodinas Topazi* fuiſſe in Ægypto ſumma, in vicinia Syenes; è regione provinciæ Nubiæ: Hæc certe hoc noſtrum Promontorium Bazion indigitant. Verum & Plinius circa *Alabaſtron* oppidum Topazium repertam teſtatur: Quibus teſtimoniis meam opinionem de etymo Topazii magis confirmari credo.

At forte quis regeret, Plinium originem vocis *Topazin* ex Lingua Troglodytarum repetere, & ſignificatum *quærendi* eidem tribuere. At id mihi perſuaſum, linguam Troglodytarum fuiſſe Ægyptiam, vel affinem ejuſdem dialectum, quam Romani pro lingua peculiari habebant.

Deinde id obſervatum velim, Plinium ex pluribus libris congeſta in ſuam hiſtoriam redegiſſe, verum & aliquando unam rem cum altera confudiſſe; id jam diu, egregio alias Hiſtoriæ Naturalis Scriptori, Magnus Salmaſius objecerat in *Exercitat. ad Solinum*, & hoc loco Plinium aliquid humanum eſſe paſſum ſuſpicor. Inſula *Cytis* primus fuit locus, in quo Topazum eruerunt; ea ni fallor *quærendi* habet ſignificationem; κωϯ, *koti*, enim eſt *quærere* in Lingua Ægyptia,

I neque

neque id multum abeſt a Κυθις nomine Inſulæ: hoc Plinius perperam de voce *Topazin* intellexit, & ad eam tranſtulit; etſi id nomen revera, uti vidimus, a vitro & virenti colore ſit ortum.

Præterea non facile omnes virentes lapides, in Ægypti parte Arabiam ſpectante, repertos credo fuiſſe Topazios vel Smaragdos; neque enim tantæ molis fuere gemmæ, ut Statuæ quatuor cubitorum inde fierent: verum notiſſima res eſt, aliud lapidis vitreſcentis genus reperiri, quod a Mineralogis Anglis appellari ſolet *Cockle*; Germanis id eſt *Shirl*; a Wallerio appellatur, *Corneus cryſtalliſatus*, & a Linnæo *Borax lapidoſus columnaris politus, pyramidibus triquetris*; id copioſum, & ſæpe in magnæ molis fragmentis eſt obvium, in Ruſſia, Suecia, Germania, & Peruvia Americæ: Suſpicor igitur imaginem Arſinoæ reginæ ex hoc vel ſimili lapide factam fuiſſe, nec a vero prorſus me aberraſſe credo.

Promontorium

Promontorium Bazion, ⲦⲀⲠ-ⲂⲀϪⲎⲒⲚⲒ *Tapbadſeini*, erat in vicinia Inſulæ ſerpentariæ ſeu Ophiodis, unde utrique idem nomen hæſiſſe videtur.

Orientis Scriptores, qui S. Codicem variis Linguis interpretati ſunt, vocem Hebræam פטדה, Exodi xxviii. Jobi xxviii. 19. & Ezech. xxviii. 13. omnes per virentem lapidem expreſſere; quod ſententiam de Topazii colore vitreo utique confirmat: Septuagintaviralis vero Interpretatio planiſſime Τοπαζιον habet.

Vocem Τοπαζιον Apocal. xxi. 20. adhibitam, Syrus interpres טופאדיון per reddidit, & Græcum Z ſuo Dolath exprimere conatus eſt: unde & forte eluceſcit Ægyptiorum Ϫ *Giangia*, habuiſſe ſonum ſimilem aliquatenus το Dolath Syrorum & το Z Græcorum.

Argu-

Argumenta Sectionum Libri de Byſſo.

Sect. I. DE difficultate argumenti, & inſtituti ratione - - p. 1

II. De nomine Byssi: e Græcis auctoribus & Latinis; ubi nunc Græca LXX viralis utitur voce βυσσος ibi Ebræi שֵׁשׁ habent. Judæorum opiniones. Genus eſt lini, ſed arborei, i. e. xylini: ex Ægypto & India. - - p. 3.

III. De Lineis veſtibus *Sindone* & *othonio*, præſertim ex India allatis, quæ omnes fuere xylinæ. - - - - - p. 10.

IV. De Bombycinis, earumque duobus generibus, *Aſſyriis* nempe, quæ fuere primum ſubſericæ, veſtes; & de *Cois* opere vermiculi cujuſdam, - - - - p. 12.

Sect.

SECT. V. De SERICO. De gente Serum, & vero ſitu Sericæ. Maxime probabile eos pertinuiſſe, ad gentes corporis Hunnici. Nomen *Ser* aurum ſignificat. Gentes orientis a coloribus cognomen ſæpe habent, albi Hunni, alba Ruſſia; nigri Khalmycci, Aurea Horda Tatarorum, Altun-Khan, *Kin* apud Sinenſes: ſic & *Seres*, AUREA tribus; ſummum imperium tunc temporis obtinens. Confirmatur opinio argumento a mercibus Sericæ petito, ferro & pellibus, & xylino. Sericæ veſtes ex Oriente petitæ erant *ſubſericæ*, redordiendo telas & rurſus texendo *holoveræ*, *holoſericæ* fiebant: *Subtemen* e xylino, *ſtamen* e bombycino. Sericum e Sinis in Indiam & Sericam pervenit: dein in Græciam illati vermiculi Juſtiniani tempore, unde regnante Rogerio in Siciliam pervenere, mox in Italiam, Galliam, Hiſpaniam, nunc & in Germaniam, - - - - - p. 18.

Sect. VI. De reliquis ad veſtes adhibitis rebus. Cortices ex India. Linum Orchomenium; arundinis ſpecies. Obiter de veſtibus gentium in Inſulis maris Pacifici. - - - - p. 30.

VII. Acanthus & acanthina, p. 33.

VIII. Bulbi lanigeri. Apocynum cannabinum. Yucca filamentoſa. Agave Americana. Muſæ filamenta. Byſſus pinnæ marinæ. p. 34.

IX. Byſſus antiquorum e duabus plantis, Bombace & Gossypio: quæ deſcribuntur. Goſſypium arboreum antiquiſſimum, poſtea & herbaceum uſitatum. Theophraſtus e Tylo Bombacis ſpeciem exhibet: quæ ab Apollonio in India geſtata. p. 36.

SECT. X. Byſſus a primis retro temporibus in Ægypto in uſu fuit. Etymon vocis, e Lingua Ægyptia. p. 46.

XI. Byſſus non eſſe linum demonſtratur, ſed xylinum. - p. 89.

XII. Oſtenditur recte originem vocis ex Ægypto petendam. Ægyptus antiquiſſimis temporibus regnum florentiſſimum. Hebræi primum nomades, ſine artibus. - - - - p. 51.

XIII. Argumentum continuatur, de opibus & artibus Ægypti, & textrinæ inventione ad Deos relata ab indigenis. - p. 57.

XIV. Voces Hebrææ ad rem veſtiariam ſpectantes ſunt Ægyptiæ originis. - - - - - p. 62

SECT. XV. Ægyptii linigeri, imprimis in ſacris. Hoc linum erat xylinum. - - - - - p. 64

XVI. Ægyptii etiam mortuos xylino veſtiebant, quod confirmatur inſpectione linteaminis, quo mortui involuti: & etymo vocis GOSSIPIUM. Obiter nomen *Gabaræ* explicatur. p. 69

XVII. Merces ad rem veſtiariam ſpectantes, commercio Ægypti & Indiæ claræ, explicantur: imprimis OTHONION, eſt vox Ægyptia. Othonii 8 ſpecies. p. 74.

XVIII. SINDON aliud veſtis genus, Ægyptiæ originis. Sindonis 13 ſpecies enumerantur. p. 85.

XIX. De שעטנז. Ejuſque etymo e lingua Ægyptia petito. Erat veſtis xylina & fimbriata, figuris auro & lana pictis. p. 92

SECT. XX. Rationes ob quas uſus שעטנז Iſraelitis interdictus fuit lege Moſaica. 1. ut luxus abeſſet a gente ſacrata. 2. Ne Populus ad cultum idolorum pertraheretur. 3. Ut Sacerdotis ſummi dignitas inde magis eluceſceret. - - p. 97

MANTISSÆ

MANTISSÆ ÆGYPTIACÆ.

MANT. I. DE voce צפנת פענח. Gen. XLI. 45. - - p. 101

II. De voce אברך. Gen. XLI. 43. p. 110

III. De voce תֵּבָה. Exod. 113. 5. p. 113

IV. De voce כְּרוּב. Pſ. XVIII. 11. p. 116

V. De Topazio veterum - p. 117

FINIS.

Errata in Libro de Byſſo Antiquorum.

P. 10. SECT. III. pro II.
——— lin. 17, lege *Origin.*
11. ——— — 14, —*ſufficerent.*
35. ——— — 35, — *corticem arboris.*
57. ——— — 8, — *Ægyptum.*
125. ——— — 14, — *per* טופאדיון.